

EIERSKAPSKONTROLL

Hålogaland Ressursselskap IKS

Harstad kommune
Hársttáid suohkan

Rapport 2023

Forord

På grunnlag av bestilling fra kontrollutvalget i Harstad kommune har KomRev NORD gjennomført en eierskapskontroll i Hålogaland Ressursselskap IKS. Kontrollutvalgets plikt til å påse at eierskapskontroll gjennomføres, følger av lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) § 23-2 bokstav d. En eierskapskontroll er en kontroll av hvorvidt den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring, jf. § 23-4.

Før igangsetting av eierskapskontrollen har revisjonen vurdert egen uavhengighet overfor Harstad kommune og Hålogaland Ressursselskap IKS, jf. kommuneloven § 24-4 og revisjonsforskriften §§ 16-19.

Nåværende styreleder i HRS IKS er medlem av KomRev NORS IKS sitt styre. Eierskapskontrollen innebærer i liten grad vurderinger av selskapets ledelse og drift, men nødvendiggjør innhenting av informasjon fra styret. Revisor vurdert at forholdet ikke har betydning for vår uavhengighet i saken. Vi har likevel i gjennomføringen av eierskapskontrollen forholdt oss til styrets nestleder.

Vi takker Harstad kommune og Hålogaland Ressursselskap IKS for samarbeidet i gjennomføring av eierskapskontrollen.

Tromsø, 14. august 2023

Knut Teppan Vik
Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor

Oda Heggedal Longvastøl
Prosjektleder, forvaltningsrevisor

SAMMENDRAG

KomRev NORD IKS har etter bestilling fra kontrollutvalget i Harstad kommune gjennomført en eierskapskontroll med henblikk på *Hålogaland Ressursselskap IKS*. Selskapet er et holdingselskap med ansvar for konsernledelse, forvaltningsoppgaver, drift og utvikling av eiendommer/eiendomsselskaper. Gjennom datterselskap driver konsernet innsamling, mottak, sortering og behandling av husholdningsavfall og næringsavfall. Harstad kommune har en eierandel på 33,33 % i Hålogaland Ressursselskap IKS:

Våre funn og vurderinger i denne rapporten gir grunnlag for å konkludere med at *Harstad kommune fører kontroll med sine eierinteresser i Hålogaland Ressursselskap IKS*. Kommunen har utarbeidet en relativt omfattende eierskapsmelding og rutiner for administrativ oppfølging av denne, herunder blant annet årlig utsendelse av eierbrev med krav om svar i henhold til sjekklister. Gjennom deltakelse i representantskapet bidrar Harstad kommune i eierstyringen av selskapet.

Vi konkluderer videre med at *Harstad kommunes eierinteresser i stor grad, men ikke fullt og helt, utøves i samsvar med kommunens vedtak og forutsetninger (kommunens eierstrategi), aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse*. Kommunens eierskapsmelding tilfredsstiller kommunelovens krav, og selskapsavtalen for Hålogaland Ressursselskap IKS tilfredsstiller IKS-lovens krav. Harstad kommune er representert ved sentrale folkevalgte i representantskapet til Hålogaland Ressursselskap. IKS-lovens krav med hensyn til representantskapets virksomhet er i all hovedsak oppfylt i perioden revisors undersøkelser gjelder. Styrets sammensetning harmonerer med KS sine anbefalinger. KS-anbefalingene om årlig rapportering til kommunestyret om selskapets tilstand er imidlertid ikke oppfylt, og revisor stiller spørsmål ved om eiermøter mellom selskapet og kommunen gjennomføres ofte nok. Harstad kommune oppfyller i skrivende stund ikke KS sin anbefaling om kompetanseutvikling i form av eierskapsseminarer for folkevalgte. De etiske retningslinjene for selskapet bør revideres i tråd med KS sine anbefalinger, og selskapet bør vurdere å videreutvikle sine rutiner for håndtering av habilitetsspørsmål. Manglende registrering av styremedlemmenes verv som sådan i KS sitt styrevervregister er ikke å anse som en alvorlig mangel, men det forutsettes i kommunens eierskapsmelding at dette skal gjøres. Revisor registrerer også at selskapets praksis for når årsmøter avholdes, ikke er i tråd med gjeldende selskapsavtale.

Revisor registrerer at Harstad kommune i sin uttalelse til denne rapporten skisserer en håndtering av de mulige forbedringspunktene som er identifisert gjennom denne eierskapskontrollen. Det vises i uttalelsen til planer for selskapsrapportering og planer for folkevalgtopplæring i regi av KS. Videre vises det til at spørsmålet om hvor ofte eiermøter skal gjennomføres, må vurderes i samråd med selskapet. Revisor tolker også uttalelsen fra Harstad kommune som en oppfordring til Hålogaland Ressursselskap om å prioritere revidering av selskapets etiske retningslinjer. I uttalelsen fra Harstad kommuner ligger også en oppfordring til selskapet om å vurdere å videreutvikle sine rutiner for håndtering av habilitetsspørsmål, slik vi viser til i kapittel 5 ovenfor. Endelig tolker vi uttalelsen fra Harstad kommune som at kommunens eierrepresentanter overfor selskapet vil følge opp at årsmøter avholdes rettidig i tråd med gjeldende selskapsavtale.

På ovenstående grunnlag ser vi det ikke hensiktsmessig å gi anbefalinger til Harstad kommune i anledning denne eierskapskontrollen.

Innholdsfortegnelse

	SAMMENDRAG	4
1	INNLEDNING OG SELSKAPSINFORMASJON	7
1.1	Bakgrunn og bestilling	7
1.2	Selskapsinformasjon.....	7
1.2.1	<i>Etablering, eierforhold og formål</i>	7
1.2.2	<i>Representantskapet</i>	9
1.2.3	<i>Styret og daglig ledelse/drift</i>	9
2	PROBLEMSTILLINGER, KRITERIER OG METODE	12
2.1	Problemstillinger	12
2.2	Kriterier	12
2.3	Metode	13
3	UTØVELSE OG OPPFØLGING AV KOMMUNENS EIERINTERESSE	15
3.1	Innledning	15
3.2	Valg av selskapsform	17
3.3	Selskapsavtale	19
3.4	Eierskapsmelding og eierberetning	20
3.5	Eierskapssekretariat og eierbrev	22
3.6	Gjennomgang og revisjon av avtaler og styringsdokumenter	23
3.7	Kompetanseutvikling til folkevalgte	25
3.8	Oppnevning av eierrepresentanter.....	26
3.9	Eiermøter	27
3.10	Representantskapet.....	29
3.11	Styrets sammensetning og kompetanse	31
3.12	Etiske retningslinjer for selskapsdriften	35
3.13	Rutiner for habilitetskonflikter	35
3.14	Registrering av styreverv	36
4	SELSKAPETS STILLING	38
4.1	Avtalemessige og juridiske forhold. Daglig leders fullmakter	38
4.2	Økonomiske forhold og fremtidsutsikter.....	38
4.2.1	<i>Informasjon fra selskapets revisor</i>	38
4.2.2	<i>Selskapets fremtidsutsikter</i>	38
5	OPPSUMMERING OG KONKLUSJONER	40
6	UTTALELSER	41
7	ANBEFALINGER	42
8	REFERANSER	43
9	VEDLEGG	44

1 INNLEDNING OG SELSKAPSinFORMASJON

1.1 Bakgrunn og bestilling

Kontrollutvalget i Harstad kommune har i møte 29.11.2022, under sak 50/22, vedtatt å bestille eierskapskontroll i *Hålogaland Ressursselskap IKS*. Bestillingen er gjort i henhold til kommunestyrets vedtak om plan for eierskapskontroll. Plan for eierskapskontroll 2020-2024 ble vedtatt av kommunestyret i møte 05.11.2020, under sak 192/20. Hålogaland Ressursselskap IKS er prioritert på tredje plass, og de to foregående eierskapskontrollene er gjennomført. Overordnet prosjektskisse fra KomRev NORD for denne eierskapskontrollen ble godkjent av kontrollutvalget i møte den 24.1.2023 under sak 5/23.

Kontrollutvalgets formål med eierskapskontrollen er å bidra til å sikre at kommunens eierskap overfor selskapet ivaretas på en forsvarlig måte og som legger til rette for at målsetningene med etableringen av selskapet følges opp.

1.2 Selskapsinformasjon

1.2.1 Etablering, eierforhold og formål

Hålogaland Ressursselskap IKS er morselskap i HRS-konsernet og er eid av kommunene; Harstad (33,34 %), Narvik (33,34 %), Tjeldsund (9,52%), Gratangen (4,76 %), Ibestad (4,76 %), Kvæfjord (4,76 %), Lavangen (4,76 %) og Evenes (4,76 %). Selskapet ble stiftet den 1. mars 1990, og er et *holdingselskap* med ansvar for konsernledelse, forvaltningsoppgaver, drift og utvikling av eiendommer/eiendomsselskaper. Gjennom datterselskap driver konsernet innsamling, mottak, sortering og behandling av husholdningsavfall og næringsavfall. I selskapsavtalen for Hålogaland Ressursselskap IKS § 4 fremkommer formålet til selskapet:

«Selskapet skal, enten ved direktetildeling, i egenregi eller gjennom administrasjon av anbud, sørge for miljøvennlig og kostnadseffektiv transport, mottak og behandling av husholdningsavfall fra eierkommunene. Den enkelte eierkommune kan gjøre unntak for innsamling av husholdningsavfall.

Selskapet skal, gjennom datterselskaper og eierskap i andre selskaper samt eiendommer og utvalgte driftsmidler, på forretningsmessige grunnlag, være aktiv utøver innenfor det konkurranseutsatte avfallsmarkedet i Nord-Norge og på Nordkalotten der hvor dette gir klare synergieffekter med kjernevirksomheten nevnt i første ledd.

Selskapet skal være kompetanseorgan for eierne i avfalls- og miljøspørsmål, herunder sørge for tilstrekkelig informasjon til kommunene og dets innbyggere om avfallsordningene.

Selskapet skal gi råd ved, bistå i, eller utføre planlegging, bestilling og administrasjon av tjeneste- og vareinnkjøp innenfor tjenesteområdet etter oppdrag fra den enkelte kommune.»

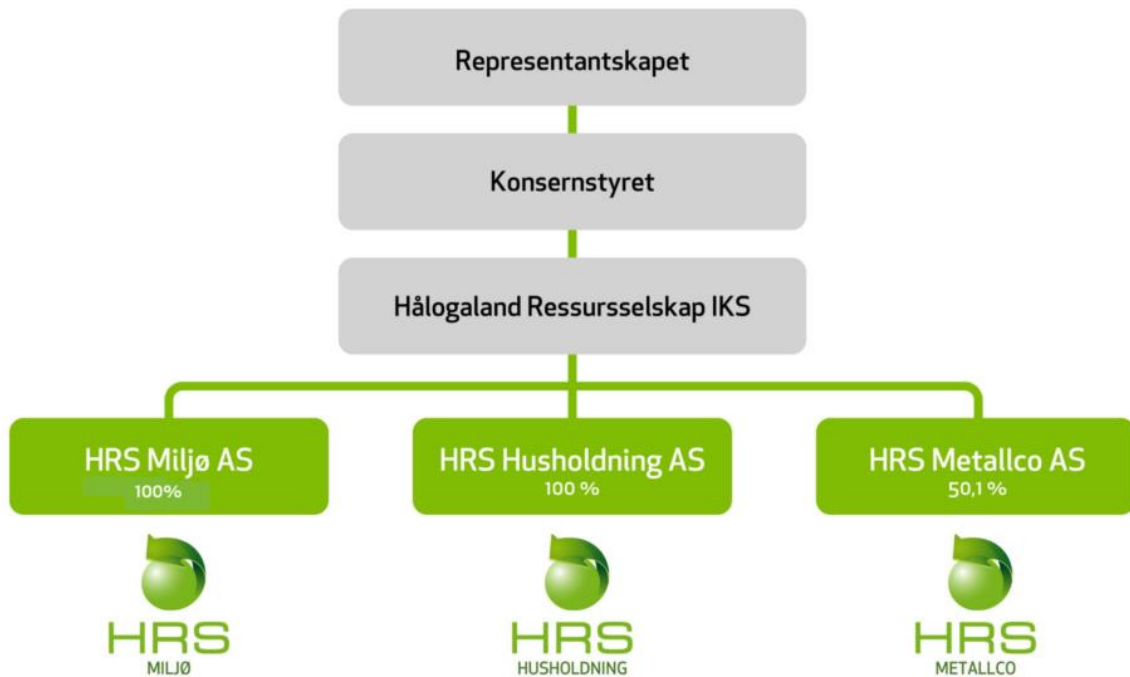
På hjemmesiden¹ til selskapet fremkommer det følgelig at Hålogaland Ressursselskap IKS er morselskap i konsernet og eier av produksjonsanleggene, men har ingen selvstendig produksjonsvirksomhet. Selskapet er et holdingselskap med ansvar for konsernledelse, forvaltningsoppgaver, drift og utvikling av eiendommer/eiendomsselskaper.

¹ <https://www.hrs.no/hrs-iks/>

Gjennom datterselskap driver konsernet innsamling, mottak, sortering og behandling av husholdningsavfall og næringsavfall. I dette inngår også mottak og behandling av skrapjern/metaller, bilvrak og EE-avfall².

I utklipp 1 nedenfor ser vi organiseringen av Hålogaland Ressursselskap IKS.

Utklipp 1: Organisering av Hålogaland Ressursselskap IKS

Kilde: Selskapets hjemmeside

Hålogaland Ressursselskap IKS har tre datterselskap. Disse er *HRS Miljø AS*, *HRS Husholdning AS* og *HRS Metallco AS*.

Styrene i datterselskapene konstitueres (velges) ved generalforsamling. *Konsernstyret* utgjør selv generalforsamling i heleide datterselskaper, ofte delegert videre til styreleder. Selskapet *Metallco AS* er medeier og eier 49,9 % av aksjene i *HRS Metallco AS*.

Det fremkommer videre på hjemmesiden informasjon om de ulike anleggene som er en del av HRS IKS. I Narvik ligger hovedanlegget *Djupvik Miljøpark* hvor det er avfallsmottak, kildesortering, prosessanlegg og mellomlagring. Her ligger også HRS-regionens eneste avfallsdeponi. I Harstad ligger anlegget *Stangnes Miljøpark*. Her blir avfall fra husholdninger og næringsvirksomhet mottatt, sortert og sendt videre til gjenvinning eller energiutnyttelse. I Tromsø har selskapet et mottaks- og behandlingsanlegg for jern/metall og bilvrak. HRS Husholdning AS driver også syv mindre miljøstasjoner: Fornes i Ballangen kommune, Moan i Evenes kommune (for Evenes, Tjeldsund og Skånland³), samt i Gratangen, Lavangen, Ibestad, Tysfjord⁴ og Kvæfjord.

² Elektrisk og elektronisk avfall.

³ Skånland kommune opphørte fra 1. januar 2002, da den ble slått sammen med daværende Tjeldsund kommune under navnet Tjeldsund kommune.

⁴ Tysfjord kommune opphørte 1. januar 2020 ved at den ble delt langs Tysfjorden; den nordlige del tilfalt Narvik, den sørlige del tilfalt Hamarøy.

1.2.2 Representantskapet

Representantskapet er Hålogaland Ressursselskap IKS sitt eierorgan og øverste myndighet. Harstad kommune skal utøve eierstyring gjennom sine valgte medlemmer i representantskapet. Som eierorgan velger representantskapet styret. Representantskapet kan instruere styret og omgjøre dets beslutninger.

Representantskapets medlemmer oppnevnes av de enkelte eieres kommunestyre. Alle eierkommuner velger en fast representant og en vararepresentant for en periode på fire år som sammenfaller med kommunevalgperioden.⁵ Representantene avgir stemmer etter sin deltakerandel.

Representantskapet til Hålogaland Ressursselskap IKS har åtte medlemmer med tilhørende ni varamedlemmer. Representantskapet for perioden 2019-2023 vises i tabell 1 nedenfor.

Tabell 1: Representantskapets medlemmer i perioden 2019-2023

Representantskapsmedlemmer	Rolle	Kommune
Terje Bartholmen	Leder	Evenes
Hege M. Rollmoen	Nestleder	Lavangen
Edvin Eriksen	Medlem	Harstad
Per Kristian Arntzen	Medlem	Narvik
Kjetil Fjellheim	Medlem	Gratangen
Hugo Gunnar Olsen	Medlem	Ibestad
Kåre Bakken	Medlem	Kvæfjord
Hugo Heimgård	Medlem	Tjeldsund
Nina Dons Hansen	Varamedlem	Harstad
Trine Remman	Varamedlem	Narvik
Dag Brustind	1. varamedlem	Ibestad
Stig Bruvoll	2. varamedlem	Ibestad
Wiggo Grønlund	Varamedlem	Kvæfjord
Helene Berg Nilsen	Varamedlem	Tjeldsund
Sven Nilsen	Varamedlem	Evenes
Jorid Sandal	Varamedlem	Gratangen
Svein Sæther	Varamedlem	Lavangen

Kilde: Tilsendt oversikt fra selskapet

1.2.3 Styret og daglig ledelse/drift

Oppgaven til selskapets styre og administrasjon er å planlegge, forvalte og drive virksomheten innenfor en ytre ramme som er trukket opp av eieren/eierne. Den ytre rammen består av nasjonalt regelverk i form av *lov om interkommunale selskap* (IKS-loven), selskapets eierstrategi, eierskapsmeldingen, selskapsavtalen til selskapet, samt de til enhver tid gjeldende styrevedtak⁶.

På hjemmesiden til selskapet fremkommer det at:

⁵ Den 1. juli 2023 trår endringer i IKS-loven i kraft, og det vil da bli gjort gjeldende et krav om at det utnevnes to varamedlemmer for hvert faste medlem i representantskapet.

⁶ Hentet fra KS sine anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll.

«Forvaltningen av selskapet hører under styret. Styret har ansvar for en tilfredsstillende organisering av selskapets virksomhet, herunder datterselskaper i konsern. Styret skal påse at virksomheten drives i samsvar med selskapets formål, selskapsavtalen, selskapets årsbudsjett og andre vedtak og retningslinjer fastsatt av representantskapet, og skal sørge for at bokføringen og formuesforvaltningen er gjenstand for betryggende kontroll.»

Styret i selskapet skal ha åtte faste medlemmer. Det skal være tilsvarende antall varamedlemmer. Styrets medlemmer velges for 4 år av gangen og maksimalt for tre perioder.

Styrets sammensetning skal være representert slik:

- Harstad kommune: 2 medlemmer
- Narvik kommune: 2 medlemmer
- Øvrige deltakerkommuner: 3 medlemmer
- Ansatte i selskapet: 1 medlem

Tabell 2: Styremedlemmer og varamedlemmer per april 2023

Styremedlemmer	Rolle	Kommune/ansattrepresentant
Paul Rosenmeyer	Styreleder	Narvik
Kjersti Karijord Smørvik	Nestleder	Harstad
Linda Lockert Dybwad	Medlem	Narvik
Frank Eilertsen	Medlem	Harstad
Birgitte Rørvik Bruun	Medlem	Evenes
Karoline Gabrielsen	Medlem	Kvæfjord
Pål Johansen	Medlem	Tjeldsund
Stein Nyrud	Medlem	Ansattrepresentant, HRS
Maria Serafia Fjellstad	1. varamedlem	Harstad
Tom Einar Karlsen	2. varamedlem	Harstad
Mikael Rølvåg	1. varamedlem	Narvik
Arne-Kristian Schille Rognmo	2. varamedlem (på valg)	Narvik
Anita Karlsen	1. varamedlem	Gratangen
Kristine Haugen	2. varamedlem	Lavangen
Jim Kristiansen	3. varamedlem	Ibestad
Even André Nygård	Varamedlem	Ansattrepresentant, HRS

Kilde: Tilsendt oversikt fra selskapet

Honorar for styremedlemmene har vært følgende siden våren 2021;

- Styreleder kr 89 500,-
- Nestleder kr 43 500,-
- Styremedlem kr 38 300,-
- Møtende vara kr 4000,- per fysiske møte (kr 1400,- digitalt møte)

Satsene justeres annethvert år.

På selskapets hjemmeside fremgår det en oversikt over selskapets ledergruppe. Denne er gjengitt i tabell 3 nedenfor.

Tabell 3: Konsernets ledergruppe

Konsernledelsen	
Eirik Johansen	Administrerende direktør
Sven Rindstad	Økonomisjef
Andreas Stellander	Administrasjonssjef
Eirik Teistum	Konserncontroller/økonomileder næringselskaper
Tore Nysæter	Daglig leder, HRS Husholdning AS
Rune Rasmussen	Daglig leder, HRS Metallco AS
André Christensen	Daglig leder HRS Miljø AS
Line Dalhaug	Miljø- og utviklingssjef

Kilde: Selskapets hjemmeside

Administrerende direktør sin lønn og godtgjørelse var i 2021⁷ på 1 361 146 kroner. I tabellen nedenfor viser vi en oversikt over selskapets driftsresultat, egenkapital og gjeld, slik det fremgår av årsregnskapene for 2020, 2021 og 2022.

Tabell 4: Utdrag fra årsregnskapene fra 2020, 2021 og 2022

År	Driftsinntekter	Driftskostnader	Driftsresultat	Årsresultat	Sum egenkapital	Sum gjeld
2020	24 079 000	19 933 000	4 146 000	2 371 000	61 097 000	150 794 000
2021	28 499 000	23 033 000	5 466 000	3 385 000	64 481 000	164 082 000
2022	32 230 000	23 799 000	8 431 000	13 231 000	77 712 000	179 291 000

Kilde: Proff.no, regnskapstall.no og tilsendt årsregnskap for 2022

Av tabell 4 ser vi at konsernets driftsinntekter har vært økende i perioden 2020-2022, og at de har økt i større grad enn driftskostnadene. Dette har igjen bidratt til at selskapets drifts- og årsresultat har blitt bedret i perioden. Tabellen viser også at konsernets egenkapital og gjeld⁸ har økt i løpet av undersøkt treårsperiode. Selskapets revisor er *Hålogaland Revisjon AS*. I 2021 var revisjonshonoraret på totalt 98 800 kroner⁹. I rapportens kapittel 4.2.1 fremkommer informasjon om Hålogaland Revisjon AS sin revisjon av Hålogaland Ressursselskap IKS i perioden 2020-2022.

⁷ Opplysningene er hentet fra note 12 i årsregnskapet for 2021. Dette var i skrivende stund sist vedtatte regnskap.

⁸ I rapportens kapittel 3.6 fremgår det at i 2021 ble det vedtatt at lånerammen utvides fra 150 millioner kroner til 250 millioner kroner.

⁹ Utgiftene er knyttet til «lovpålagt revisjon, Teknisk utarbeidelse og innsendelse av årsregnskap og selvangivelse, andre tjenester»

2 PROBLEMSTILLINGER, KRITERIER OG METODE

2.1 Problemstillinger

På bakgrunn av kontrollutvalgets vedtak og bestilling, formulerte vi følgende problemstillinger for eierskapskontrollen:

1. *Fører Harstad kommune kontroll med sine eierinteresser i Hålogaland Ressursselskap IKS?*
2. *Utøves kommunens eierinteresser i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger, herunder kommunens eierstrategi, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse?*

2.2 Kriterier

Når kommunen har virksomhet utenfor egen organisasjon, gjelder ikke de styringssystemene som normalt gjelder for kommunens virksomhet etter lov om kommuner og fylkeskommuner. Styringen av virksomheten må følge de regler som gjelder for den aktuelle organisasjons-/selskapsformen. Den styringen som gjøres i selskapet av styret og administrerende direktør, kalles *selskapsstyring*. *Eierstyringen* skjer gjennom representantskapet der deltakerne utøver den øverste myndigheten i selskapet. Representantskapet kan instruere styret og omgjøre dets beslutninger.

Som deltaker i et interkommunalt selskap har kommunen sammen med sine medeiere et ubegrenset ansvar for selskapets forpliktelser. Selskapets eierorgan og øverste myndighet er representantskapet, og deltakerkommunene utøver eierstyring gjennom sine valgte medlemmer der.

For å kunne gjøre vurderinger av Harstad kommunes eierutøvelse i Hålogaland Ressursselskap IKS, må vi utlede kriterier. Kriteriene skal være en målestokk for revisors vurderinger av kommunens eierskapsutøvelse. Kriteriene er fra følgende kilder:

- **Lov 29. januar 1999 nr. 6 om interkommunale selskap (IKS-loven)**
- **Lov 22. juni 2018 nr. 83 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)**
- **Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll, KS 2020**
Revidert og oppdatert utgave som følge av endringer i kommuneloven i 2018
- **Selskapsavtale for Hålogaland Ressursselskap IKS**
- **Eierskapsmelding for Harstad kommune¹⁰**

I 2004 utga Utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES) en norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse. Den består av 15 anbefalinger med kommentarer. KS har fulgt opp denne og utarbeidet 21 anbefalinger for godt eierskap som er skreddersydd for styring av kommunalt eierskap. Anbefalingene klargjør rollefordelingen mellom eier(e), styre og daglig ledelse utover det som følger av lovgivning. Anbefalingene er ikke rettslig bindende, men de er anerkjente på området for eierstyring.

De konkrete kravene fra de ovennevnte kildene fremkommer i tekstbokser i de relevante kapitlene.

¹⁰ Vedtatt av Harstad kommunestyre sak PS 21/79 den 27.5.2021. Tillegg for endringer vedtatt av Harstad kommunestyre den 31.3.22 sak PS 22/42.

Eierstyring og selskapsstyring

Vi har tatt utgangspunkt i et større antall av KS sine 21 anbefalinger for eierstyring og selskapsledelse. Enkelte av disse anbefalingene retter seg mot selskapsstyringen – til forskjell fra eierstyringen – i Hålogaland Ressursselskap IKS. Selskapsstyringen er administrerende direktør og styrets ansvar. Harstad kommune kan ikke involvere seg direkte i denne. Kommunen har likevel som deltaker med en eierandel på 33,34 prosent og medlem i representantskapet, mulighet til å medvirke og bestemme hvordan styret skal forvalte selskapet. Det er også representantskapet som velger styret, jf. IKS-loven § 10 andre ledd. Harstad kommune driver mye av eierstyringen og indirekte selskapsstyring gjennom deltakelse i representantskapet, og mange av våre vurderinger i rapporten har dette som utgangspunkt.¹¹

2.3 Metode

Eierskapskontrollen er gjennomført i overensstemmelse med *RSK 002 Standard for eierskapskontroll*¹², kommunelovens regler om gjennomføring av eierskapskontroll, jf. § 23-4, samt forskrift om kontrollutvalg og revisjon §§ 10 og 14.

Undersøkellesperioden er hovedsakelig årene 2020, 2021 og 2022. For å belyse problemstillingene har vi innhentet informasjon gjennom dokumentasjon og e-postkorrespondanse med representanter fra selskapet og fra Harstad kommune. Vi har blant annet bedt administrerende direktør, selskapets styre v/ nestleder og kommunens eierrepresentant om å fylle ut skjemaer som vi har utarbeidet med konkrete spørsmål som knytter seg til kriteriene - såkalte «egenerklæringsskjema». Egenerklæringsskjemaet fra selskapet er besvart av administrerende direktør, og egenerklæringsskjemaet fra styret er besvart av nestleder¹³ i styret. Egenerklæringsskjemaet fra kommunen er besvart av stabssjef Roald Andersen i samarbeid med tidligere kommunedirektør Hugo Thode Hansen og ordfører Kari-Anne Opsal.

Vi har også fremskaffet selskapsopplysninger via åpne kilder som søkemotorene *regnskapstall.no*, *proff.no* og Brønnøysundregisteret. Utover opplysninger fra representanter for selskapet, er selskapsavtalen for Hålogaland Ressursselskap relevant. Vi har innhentet innkallinger, sakslister og protokoller fra avholdte representantskapsmøter i perioden 2020-2022.

Vi har også tatt kontakt med selskapets regnskapsrevisor i Hålogaland Revisjon AS for å innhente informasjon om eventuell rådgivning som har vært utført for selskapet samt andre opplysninger som kan være av interesse for vår kontroll.

Det innsamlede datamaterialet utgjør etter revisjonens vurdering et relevant og tilstrekkelig grunnlag for vurderingene og konklusjonene som fremgår av rapporten. Vi har sammenlignet de ulike typene data med hverandre for å avdekke eventuelle motsetninger i opplysninger som fremkommer i dem. På bakgrunn av forannevnte vurderinger og sammenligninger forutsetter vi at det ikke er vesentlige feil i datamaterialet som presenteres i rapporten. Påliteligheten og gyldigheten er også søkt sikret på et overordnet nivå gjennom revisjonens interne kvalitetssikringssystem.

¹¹ Det er vedtatt enkelte endringer i IKS-loven. Disse trer i kraft den 1. juli 2023 og 1. januar 2024. Revisors undersøkelser og vurderinger er gjennomført før ikrafttredelsen av disse endringene.

¹² Fastsatt av NKRFs styre 12.08.2020 og gjort gjeldende som god kommunal revisjonsskikk for eierskapskontroller med oppstartsbrev sendt etter 30.09.2020

¹³ Viser til informasjon gitt i forordet om hvorfor vi har forholdt oss til selskapets nestleder istedenfor leder.

Vi understreker at eierskapskontroll hovedsakelig innebærer vurderinger av den aktuelle eiers styring av selskapet; såkalt «eierstyring». Enkelte funn retter seg mot styrets arbeid og sammensetning, og knytter seg til områder hvor representantskapet vil kunne gi føringer - og på den måten handler om eierstyring- og kontroll.

3 UTØVELSE OG OPPFØLGING AV KOMMUNENS EIERINTERESSE

3.1 Innledning

KomRev NORD har tidligere i inneværende planperiode gjennomført eierskapskontroller med henblikk på selskapene Grottebadet AS og Harstad Kulturhus AS. Kommunens overordnede føringer gjelder uavhengig av selskap. Ved kommunestyrets behandling av rapporten fra eierskapskontrollen i Grottebadet AS ble det vedtatt at forbedringspunktene som ble påpekt i rapporten skulle følges opp, og at det skulle gis tilbakemelding på oppfølgingen. Kontrollutvalget behandlet tilbakemeldingen fra kommuneadministrasjonen i møte i april 2022. I tilbakemeldingen var det informasjon om oppfølging på alle punktene som rapporten avdekket forbedringspunkter på. Et sentralt verktøy som var utarbeidet var en sjekkliste for oppfølging av kommunens eierskapsmelding. Tilbakemeldingen ble vurdert av kontrollutvalget å være tilfredsstillende svar på kommunestyret vedtak.

Någjeldende eierskapsmelding for Harstad kommune er fra 2021.

I eierskapsmeldingens kapittel 3 og 5 er det angitt kommunestyrets forventninger til selskapene og strategier for eierstyring. I protokoll fra kommunestyrets behandling av eierskapsmeldingen er følgende opplyst om dens rolle:

«Eierskapsmeldingen med strategier for de enkelte selskap og foretak skal legges til grunn for utøvelse av kommunens eierskap overfor selskapene.»

Det fremkommer av kapittel 5.3 i eierskapsmeldingen at: *«Kommunedirektøren plikter som minimum en gang i valgperioden å legge frem helhetlig sak om eierskapsmelding. Endringer og tiltak i forhold til enkeltselskaper behandles/orienteres om i dette møtet.»*

I denne sammenhengen vises det til at følgende bør vektlegges:

- *«Har kommunene en tydelig eierstrategi?*
- *Stemmer eierstrategien med dagens formål?*
- *Hva er fornuftig tilpasning/satsing innenfor dagens formål?*
- *Har kommunens engasjement fortsatt gyldighet?*
- *Er selskapets drift i samsvar med selskapets formål?*
- *Hvordan er selskapets økonomiske stilling m.v.?*
 - *utviklingen i selskapene generelt og i forhold til nøkkeltall spesielt*
 - *risiko*
 - *fremtidsutsikter*
 - *behov/ønske om mulige endringer og tiltak*
 - *lederlønnsnivå*
 - *sykefravær»*

Det er videre angitt at: *«Eierskapsmeldingen bør være tydelig på de punkter hvor det åpenbart kan være utfordringer.»*

Kommunestyret behandlet i møte 27.01.2022, sak 1/22 *«Administrativ oppfølging av eierskapsmelding»*. I saksopplysningene fremkommer det at kommunedirektøren legger frem en sak om orientering og hvordan vedtatt eierskapsmelding skal følges opp. Det fremgår at kommunedirektør gis et ansvar for å sørge for systematikk og kontinuitet i eierskapsutøvelsen, og

for å støtte ordføreren og andre som opptrer som eierrepresentanter i selskapene. For å gjøre dette vil kommunedirektøren oppnevne administrative ansvarlige for de ulike eierskapene, og nedsette et administrativt eierutvalg. I tillegg til kommunedirektøren vil næringssjefen, stabssjefen og økonomisjefen være sentrale i den administrative oppfølgingen av eierskapsmeldingen, og i dialogen med aktuelle selskap. Det fremkommer at: *«hensikten er å sørge for et system med faste kontaktpunkter med aktuelle selskap, og et system med jevnlig eiermøter. I eiermøtene er det naturlig at ordføreren som kommunens offisielle og utøvende eierrepresentant deltar.»*

I vedtaket til sak 1/22 fremkommer det at kommunestyret tar kommunedirektørens redegjørelse i saksframlegget til orientering med følgende tillegg:

- *Kommunedirektørene eller den han delegerer til, lager årlig tildelingsbrev som inneholder strukturer på samarbeid, forventinger og mål for selskapet.*
- *Kommunestyret oppnevner ordfører, varaordfører og en fra opposisjon som kommunes valgkomite i forhold til styrer hvor vi har eierskap. Det er disse som skal ha den formelle kontakt mot selskapet, dets valgkomite eller styret.*
- *Det skal gjennomføres styreopplæring en gang i valgperioden. Det gis anledning til å rekruttere personer utover kommunestyrelisten til slik styreopplæring*
- *Kommunestyret ber kommunedirektøren komme tilbake med en sak som viser hvilke administrative ansvarlig som oppnevnes i de ulike eierskapene. Det må også fremgå hvem som deltar i det administrative eierutvalget, formålet med dette og hvilke prinsipper for eierskap som blir styrende.*

Den 31.03.2022 ble sak 42/22 «Eierstyring i kommunen» behandlet i kommunestyret. I ingressen til saksdokumentet fremkommer det at:

«Kommunedirektøren har på kommunestyrets bestilling utarbeidet presiserende retningslinjer for kommunens eierstyring som kompletterer kommunens eierskapsmelding.»

De vedtatte retningslinjene for Harstad kommunes eierstyring omhandler eiermøte, kommunes valgkomité, eiersekretariat, årlige eierbrev og opplæring i eierstyring. Disse retningslinjene ble innarbeidet i Harstad kommune sin eierskapsmelding som en del av eierskapsmeldingens kapittel 5 «Kommunestyrets strategier for eierstyring». Her er det totalt 19 underkapitler med strategier for eierstyring.

I denne eierskapskontrollen har vi noen kriterier fra Harstad kommunes eierskapsmelding. Kriteriene utledet fra Harstad kommunes eierskapsmelding, fremkommer i rapportens tekstbokser der de er relevant.

3.2 Valg av selskapsform

Kommunen bør som eier sørge for en selskapsform som er tilpasset virksomhetens formål og oppgaver, behovet for eierstyring, samfunnsansvar, hensynet til innsyn, markedsforhold og det aktuelle lovverket.

Jf. KS-anbefaling nr. 1

Revisors funn

Harstad kommune opplyser at Hålogaland Ressursselskap er organisert som et interkommunalt selskap (IKS) ut fra selskapets fastsatte formål og viser til at selskapet har flere eierkommuner. Selskapets formål fremgår av selskapsavtalen, og denne er i sin helhet gjengitt i denne rapportens kapittel 1.2.1 «*Eablering, eierforhold og formål*». Her fremkommer blant annet at: «*Selskapet skal, enten ved direktetildeling, i egenregi eller gjennom administrasjon av anbud, sørge for miljøvennlig og kostnadseffektiv transport, mottak og behandling av husholdningsavfall fra eierkommunene*».

Harstad kommune opplyser at nåværende selskapsform, som et IKS, vurderes som hensiktsmessig, og at dagens organisering vurderes som et viktig ledd i gjennomføring av selskapets strategiske plan for 2022-2024¹⁴. Harstad kommune utdyper at selskapet har løftet opp behovet for å utrede og vurdere HRS sin nåværende selskapsform som IKS opp imot en eventuell endring til aksjeselskap (AS). Dette som ledd i pågående endringsprosesser i IKS-loven, og for å kunne ha kartlagt handlingsrommet i forkant dersom IKS-regelverket skulle innskjerpes på et vis som vanskeliggjør avfallsselskapers adgang til å kombinere monopoltjenester og tjenester som tilbys i et marked (næringsavfall). Representantskapet til HRS IKS oppfattet dette som et eierspørsmål og valgte å sende oppgaven videre til nyopprettet eierstrategiutvalg, for nærmere behandling. Det er satt i gang en prosess med å utarbeide ny felles eierskapsstrategi for eierkommunene av HRS. Eierskapsstrategien utarbeides av en arbeidsgruppe bestående av representanter fra kommunene Harstad, Narvik og Evenes.

Ordfører i Harstad kommune har sammen med andre eiere og representantskapet deltatt på et informasjonsmøte om selskapsform for HRS. Det ble der konkludert med at man hadde de samme mulighetene uavhengig av selskapsform og at eierne ikke ønsket endring av selskapsform, men at dette var en problemstilling man skulle/kunne ta stilling til når den nye felles eierstrategien er utarbeidet. Eierskapsstrategien skal behandles i alle eierkommunene når den foreligger i ferdig form. Det planlegges at eierstrategien kommer til politisk behandling i kommunestyrene før sommeren.¹⁵

Selskapet opplyser at sak om vurdering av alternative selskapsformer har i flere tidligere år vært lagt frem for representantskapet, men hvor det ikke har vært ønskelig å bruke tid/ressurser på omfattende utredninger. Som følge av usikkerhet rundt IKS-lovens holdbarhet sett opp imot EU-rett om statsstøtte og diverse utredninger i den forbindelse, samt store moderniseringsbehov, ønsket administrasjonen og konsernstyret å være «føre var» med henblikk på pågående prosess for lovendringer. Dette for å kartlegge handlingsrom og alternativer i form av en sammenliknende vurdering mellom IKS og AS som selskapsform, for selskapets videre utvikling og styringsbehov. Selskapet bekrefter at saken ble av representantskapet oppfattet primært som et eierspørsmål, og oppgaven om å ta stilling til selskapsform ble gitt videre til et nyopprettet eierstrategiutvalg. Protokoller fra representantskapsmøter og agenda for eiermøte viser at vurdering av selskapsform

¹⁴ På selskapets hjemmeside ligger HRS sin strategiske plan for 2022-2024: <https://strategi.hrs.no/>

¹⁵ Revisor kan imidlertid ikke se at eierstrategien har vært behandlet i kommunestyret i Harstad verken i mai-møtet eller juni-møtene.

har vært tema på både representantskapsmøte og eiermøte i den undersøkte perioden. Det ble avholdt eiermøte med Hålogaland Ressursselskap den 5.10.2022, og vi har fått tilsendt program for eiermøtet. Selskapet opplyser at de i eiermøtet la opp til at endringene i IKS-loven og oppstart av en mulig utredningsprosess rundt selskapsformer var hovedtema. Selskapet opplyser at det ble stilt noen spørsmål og «debattert» litt i salen omkring selskapsform. Selskapet opplyser at hovedinntrykket er at eierkommunene var avventende til endringene i IKS-loven, og at en mulig dreining av IKS-loven mot mer likhet med kommunal virksomhet ikke var problematisk. Videre ga særlig de mindre eierkommunene uttrykk for å foretrekke den posisjonen/styringen/kontrollen de allerede besitter i nåværende selskapsform som interkommunalt selskap. Mer informasjon om det aktuelle eiermøtet fremkommer i rapportens kapittel 3.9 «Eiermøter».

I representantskapsmøtet den 23. november 2022, var sak 7 om selskapsform for HRS på sakslisten. I vedtaket fremkommer det at: «*Saken utsettes og den videre fremdrift overlates til utvalget som skal arbeide med eierstrategi.*»

Revisors vurdering

Harstad kommune opplyser at Hålogaland Ressursselskap er organisert som et interkommunalt selskap (IKS) ut fra selskapets fastsatte formål, og at selskapet har flere eierkommuner. Selskapet er et konsern med datterselskaper og driver med renovasjon, avfallsbehandling og gjenvinning. Harstad kommune opplyser at de ser på dagens organiseringsform som hensiktsmessig.

Selskapet har løftet opp behovet for å utrede og vurdere HRS sin nåværende selskapsform som interkommunalt selskap opp imot en eventuell endring til aksjeselskap. Dette som ledd i pågående endringsprosesser i IKS-loven. Selskapsform for HRS har blitt løftet opp som tema i representantskapsmøter og i eiermøte.

I skrivende stund er det igangsatt en prosess med å utarbeide ny felles eierskapsstrategi for eierkommunene av HRS. I eierskapsstrategien vil det ifølge selskapet og Harstad kommune fremkomme mer informasjon om hva som er hensiktsmessig selskapsform for HRS i fremtiden. Felles eierskapsstrategi skal etter planen til politisk behandling i eierkommunens kommunestyre før sommeren.

Revisor registrerer dermed at selskapsform for HRS er noe som er vurdert og satt på agendaen. Når det gjelder den selskapsformen som pr. dags dato er gjeldende, anser revisor at IKS-formen er vanlig innenfor renovasjonsbransjen i Norge. Det gir stordriftsfordeler at flere kommuner går sammen om å løse en slik lovpålagt oppgave. Konsernstrukturen er hensiktsmessig med henblikk på å sikre at inntekter og utgifter relatert til henholdsvis husholdnings- og næringsrenovasjon holdes atskilt. Gjennom representantskapet som eierorgan er deltakerkommunene sikret forholdsmessig innflytelse over selskapsstyringen. På bakgrunn av dette er revisors vurdering at Harstad kommune **har oppfylt KS-anbefaling nr. 1 om å velge en selskapsform som er tilpasset virksomhetens formål og oppgaver.**

3.3 Selskapsavtale

For interkommunalt selskap skal det opprettes en skriftlig selskapsavtale. For de enkelte deltakere skal kommunestyret eller fylkestinget selv vedta avtalen.

Selskapsavtalen skal i det minste angi følgende:

1. selskapets foretaksnavn;
2. angivelse av deltakerne;
3. selskapets formål;
4. den kommune der selskapet har sitt hovedkontor;
5. antall styremedlemmer;
6. deltakernes innskuddsplikt og plikt til å foreta andre ytelser overfor selskapet;
7. den enkelte deltakers eierandel i selskapet og den enkelte deltakers ansvarsandel i selskapet dersom denne avviker fra eierandelen;
8. antall medlemmer av representantskapet og hvor mange medlemmer den enkelte deltaker oppnevner;
9. annet som etter lov skal fastsettes i selskapsavtalen

Jf. IKS-loven § 4

Revisors funn

Hålogaland Ressursselskap sin gjeldende selskapsavtale ble først vedtatt i representantskapet som sak 18/19 den 27.11.2019¹⁶. Selskapsavtalen ble deretter vedtatt av eierkommunene i de respektive kommunestyrene¹⁷, og trådte slik i kraft.

Selskapets någjeldende selskapsavtale ble vedtatt i eierkommunene løpet av 2020. Harstad kommunestyre behandlet den 2. april 2020, i sak 58/20.

Selskapsavtalen angir: selskapets navn, hvem som er deltakere, deltakernes innskuddsplikt, selskapets formål og hvor selskapet har sitt forretningskontor. Selskapsavtalen angir også antall styremedlemmer og representantskapsmedlemmer, samt hvor mange medlemmer den enkelte deltaker oppnevner. I selskapsavtalens § 8 fremkommer deltakerens ansvarsandel (%) og deltakerandel.

Revisors vurdering

Revisors vurdering er at Harstad kommune har **oppfylt IKS-loven § 4 om selskapsavtale**. Vurderingen er begrunnet i at selskapsavtalen inneholder de opplysninger som er påkrevd etter loven. Selskapsavtalen er utformet av representantskapet hvor Harstad kommune er representert, og kommunestyret har vedtatt den.¹⁸

¹⁶ Det er også vedtatt en revidering av selskapsavtalen i representantskapsmøte den 24.11.2021.

¹⁷ Selskapsavtalen ble behandlet i følgende kommunestyremøter: Harstad kommune 02.04.2020 (sak 58/20), Narvik kommune 16.4.2020 (sak 44/20), Evenes kommunen 20.5.2020 (sak 18/20), Gratangen kommune 12.03.2020 (sak 16/20), Ibestad kommune 25.06.2020 (sak 20/20), Kvæfjord kommune 27. 02.2020 (sak 9/20), Lavangen kommune 20.02.2020 (sak 3/20) og Tjeldsund kommune 20.05.2020 (sak 37/20).

¹⁸ IKS-lovens bestemmelse om selskapsavtale er vedtatt endret med virkning fra 1.4.2024.

3.4 Eierskapsmelding og eierberetning

Kommunen skal minst én gang i valgperioden utarbeide en eierskapsmelding som skal vedtas av kommunestyret. Eierskapsmeldingen skal inneholde

- a) kommunens eller fylkeskommunens prinsipper for eierstyring
- b) en oversikt over selskaper, kommunale foretak og andre virksomheter som kommunen har eierinteresser eller tilsvarende interesser i
- c) kommunens formål med sine eierinteresser eller tilsvarende interesser i virksomhetene som nevnt i bokstav b

Jf. kommuneloven § 26-1

Kommunestyret bør årlig få en rapport om tilstanden (økonomi, spesielle forhold osv. for selskapene).

Jf. KS-anbefaling nr. 4

Revisors funn

Eierskapsmelding

Harstad kommunes eierskapsmelding fra 2013 gjaldt fram til ny ble vedtatt av kommunestyret den 27.05.2021, i sak 79/21. Kommunestyret har i møte 27.01.2022, under sak 1/22 «Administrativ oppfølging av eierskapsmelding», og 31.03.2022, under sak 42/22 «Eierstyring i kommunen» fulgt opp eierskapsmeldingen av 2021 og vedtatt *presiserende* retningslinjer for sin eierstyring. Disse er nærmere redegjort for i rapportens kapittel 3.1.

Som nevnt i rapportens kapittel 3.1 er det i protokoll til eierskapsmelding for 2021 vist til følgende vedtak om eierskapsmeldingens betydning for kommunens eierstyring: «*Eierskapsmeldingen med strategier for de enkelte selskap og foretak skal legges til grunn for utøvelse av kommunens eierskap overfor selskapene.*»

Kapittel 5 i eierskapsmeldingen gjør rede for «Kommunestyrets strategier for eierstyring». Her fremkommer 19 konkrete prinsipper for eierstyring. Disse omhandler blant annet eiermøter¹⁹, eierbrev til selskapene²⁰ og de valgte representantenes roller²¹.

Eierskapsmeldingen gir i kapittel 4 en oversikt over Harstad kommune sine eierinteresser. Dette er åtte aksjeselskaper (AS), tre interkommunale foretak (IKS), ett kommunalt foretak (KF) samt Harstad kommunale pensjonskasse (HKP). For hvert selskap er det gitt en kort presentasjon av nøkkeltall og annen relevant informasjon. Om Hålogaland Ressursselskap IKS fremkommer dette i kapittel 4.2.1. Det fremkommer også her hva som er selskapets formål²².

Rapportering til kommunestyret

KS-anbefaling nr. 4 sier at: «*Kommunestyret bør årlig få en rapport om tilstanden (økonomi, spesielle forhold osv. for selskapene).*» Videre fremkommer det i kapittel 5.3 i Harstad kommunes eierskapsmelding at: «*Harstad bør årlig invitere 4-5 av de selskapene de har vesentlig eierandel i, til å presentere sitt selskap for kommunestyret. Øvrige selskaper kommunen har eierinteresser i bør minst én gang i hver fireårsperiode (valgperiode) inviteres til det samme.*»

¹⁹ Eierskapsmeldingen kapittel 5.15

²⁰ Eierskapsmeldingen kapittel 5.18

²¹ Eierskapsmeldingen kapittel 5.1

²² Selskapets formål fremkommer i rapportens kapittel 1.2.1 «etablering, eierforhold og formål».

Den 25.02.2021, sak 16/21, har kommunestyret bedt HRS rapportere spesielt på deres mål og resultater for materialgjenvinning. Bakgrunnen er mål for materialgjenvinning som fremkommer i kommunens økonomiplan²³, samt strategier for HRS i kommunens eierskapsmelding. I vedtaket til sak 16/21 fremkommer det flere punkter, deriblant at:

«Kommunestyret ber HRS fremlegge sin strategi for å øke materialgjenvinningsgraden iht. nasjonale mål i egen sak til økonomi- klima og miljøutvalget 25.05.21 og kommunestyret 24.6.2021.»

I kommunestyret den 28.10.2021, under sak 161/2021 ble «Strategi for økt materialgjenvinning – HRS» behandlet. Harstad kommune opplyser at HRS orienterte kommunestyret muntlig via teams om saksdokumentasjon. HRS orienterte også generelt om selskapet, samt svarte på spørsmål angående deres strategi for materialgjenvinning, som var opp til behandling. Av vedtaket fremkommer det at:

- 1. «Kommunestyret er orientert om HRS' strategi for å øke materialgjenvinningsgraden iht. nasjonale mål.*
- 2. Kommunestyret ber HRS om å gi en årlig tilbakemelding på status i miljøarbeidet, bl.a. gjennomføring av planlagte tiltak og vurdering om disse har ønsket effekt.»*

Harstad kommune opplyser at i 2023 skal HRS gi en tilbakemelding på *status i miljøarbeidet*, samt en rekke andre områder til kommunestyret. Harstad kommune opplyser at i bestillingen til HRS står det at:

«I Harstad kommunes eierskapsmelding kapittel 5.3 «Rapportering og utvikling av eierskapsmeldingen» fremkommer: «Harstad kommune bør årlig invitere 4-5 av de selskapene de har vesentlig eierandel i, til å presentere sitt selskap for kommunestyret. Presentasjon kan i hovedsak prioritere:

- tilbakemelding på status i miljøarbeidet*
- resultatrapportere på kommunestyrets fastsatte mål og forventninger/strategier i eierskapsmelding*
- utvikling knyttet til strategi, økonomi, investerings- og finansieringsplaner og generelle utviklingstrekk i bransjen verddivurdering - selskapet orienterer eier om verddivurderinger og markedsverdi»*

Harstad kommune opplyser at HRS sin presentasjon skal innbefatte informasjon om de ovennevnte punktene i bestillingen. Presentasjonen skal være en sak og etter planen behandles i kommunestyret i juni eller august 2023.²⁴

Revisors vurdering

Harstad kommune har utarbeidet eierskapsmelding. Som gjort rede for over inneholder den en oversikt over selskaper, kommunale foretak og andre virksomheter som kommunen har eierinteresser eller tilsvarende interesser i. Det fremkommer også av eierskapsmeldingen selskapets formål. Dette forstår revisor som at også er Harstad kommunes formål med sine eierinteresser i

²³ Av saksdokumentene fremkommer det at: *«Harstad kommunestyre har i økonomiplan innarbeidet mål for materialgjenvinning slik: Indikator: Andel materialgjenvunnet husholdningsavfall i % (data HRS regionen). Indikatorkrav: Økning til 50 % i 2020.»*

²⁴ Revisor kan ikke se at den inngikk som sak i kommunestyrets møter i juni

Hålogaland Ressursselskap IKS. Med bakgrunn i ovenstående funn er det revisors vurdering at Harstad kommune har **oppfylt kommuneloven § 26-1 om eierskapsmelding og dens innhold.**

Den 28.10.2021, ble sak 161/2021, «Strategi for økt materialgjenvinning – HRS» behandlet i kommunestyret. Dette var en orientering om strategi for økt materialgjenvinning, som ble forelagt kommunestyret i 2021. I vår undersøkte periode 2020-2022 er det altså fremlagt én rapportering fra HRS til kommunestyret, og den er etter revisors syn *ikke en årlig rapport om tilstanden (økonomi, spesielle forhold osv.)* for Hålogaland Ressursselskap.

Revisors vurdering er derfor at Harstad kommune **ikke har oppfylt KS-anbefaling nr. 4 om rapportering av selskapets tilstand.** Revisor bemerker imidlertid at i løpet av sommeren 2023 er det planlagt en presentasjon av HRS for kommunestyret. Denne skal dekke en rekke forhold som er viktig for selskapsdriften.

3.5 Eierskapssekretariat og eierbrev

«Eierskapssekretariatet sender årlige eierbrev til det enkelte selskap der kommunestyrets mål og rammer for selskapet fremkommer ut fra kommunestyrets vedtak om eierskapsmelding. I eierbrevet vil selskapet bli bedt om å rapportere på kommunestyrets forventninger i eierskapsstrategi i henhold til utarbeidet sjekkliste.»

Jf. Harstad kommunes eierskapsmelding underkapittel 5.18

Revisors funn

I Harstad kommunes eierskapsmelding pkt. 5.5 fremkommer det at Harstad kommune har et *eiersekretariat* som «består av de i administrasjonen som har nærest forhold til det enkelte selskap». For Hålogaland Ressursselskap har dette vært tidligere kommunedirektør Hugo Thode Hansen²⁵. I tillegg har kommunens stabssjef det koordinerende ansvaret for arbeidet i eierskapssekretariatet.

I Harstad kommunens eierskapsmelding kapittel 5.18 fremkommer det at: «*Eierskapssekretariatet skal sende årlige eierbrev til det enkelte selskap der kommunestyrets mål og rammer for selskapet fremkommer ut fra kommunestyrets vedtak om eierskapsmelding.*» I eierbrevet skal selskapet bli bedt om å rapportere på kommunestyrets forventninger i eierskapsstrategi i henhold til utarbeidet sjekkliste.

Revisor har fått tilsendt et eierbrev fra Harstad kommune datert 1.4.2022. Det fremgår av brevet at dette er sendt til selskapene Harstad kommune har eierandeler i, deriblant i Hålogaland Ressursselskap. I eierbrevet fremkommer det at det enkelte selskap og foretak bes å rapportere på kommunestyrets forventninger i eierskapsstrategien i henhold til en vedlagt sjekkliste, med tilbakemelding snarest og senest innen 20.5.2022. Hålogaland ressurselskap opplyser at de også har fått tilsendt et eierbrev fra Harstad kommune datert 24. februar 2023 med svarfrist 31. mars 2023. I eierbrevet fra 2023 fremkommer det at: «*Det enkelte selskap og foretak rapporterte i 2022 på ovennevnte sjekkliste. Enkelte selskap rapporterte at de vurderte endringer og forbedringer. Alle*

²⁵ Hugo Thode Hansen sluttet i stillingen som kommunedirektør i april 2023. I skrivende stund er kommunalsjef Toril Skår fungerende kommunedirektør.

bes derfor nå å oppdatere sjekklista og rapportere tilbake på kommunestyrets forventninger i eierskapsstrategien».

Eierbrevene fra 2022 og 2023 har likt oppsett. I eierbrevene fremkommer det blant annet informasjon om; hva som er bakgrunnen for eierbrevet, hva eierbrevet omhandler, eiermøter og hva som kan være tema på disse, samt hvem som er i kommunens eiersekretariat. I eierbrevene har Hålogaland ressurselskap blitt bedt om å rapportere på bakgrunn av kommunestyrets forventninger i eierskapsmelding i henhold til utarbeidet sjekkliste. HRS opplyser at de tidligere har besvart en sjekkliste til Harstad kommune datert den 23. april 2021. Selskapet har videre både i 2022 og 2023 besvart eierbrevet fra Harstad kommune med å utfylle sjekklisten og sende den til Harstad kommune. Den nyeste sjekklisten besvart av HRS ble ifølge selskapet oppdatert og oversendt Harstad kommune v/stabssjef Roald E. Andersen den 24. mars 2023. Revisor har fått tilsendt både eierbrev og utfylt sjekkliste for 2022 og 2023. Den utfylte sjekklisten fra HRS for 2023 inngår i sin helhet som vedlegg til denne rapporten. Informasjon fra oppdatert sjekkliste fra 2023 inngår også i vår rapport der den er relevant.

Revisors vurderinger

Våre funn viser at det er sendt ut eierbrev fra Harstad kommune til Hålogaland Ressursselskap IKS i 2022 og 2023. I disse brevene blir HRS bedt om å rapportere på kommunestyrets forventninger i eierskapsmelding i henhold til utarbeidet sjekkliste. Hålogaland ressurselskap opplyser at de har besvart en slik sjekkliste i 2021, 2022 og 2023. Vi har fått tilsendt eierbrev fra kommunen for 2022 og 2023, samt utarbeidet sjekkliste fra selskapet for disse årene. På bakgrunn av dette er revisors vurdering at Harstad kommune har **oppfylt kravet i eierskapsmeldingens underkapittel 5.18 om utsendelse av eierbrev og sjekkliste.**

3.6 Gjennomgang og revisjon av avtaler og styringsdokumenter

Kommunestyret skal utarbeide, og bør jevnlig revidere, styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av selskapet.

Jf. KS-anbefaling nr. 5

Revisors funn

Som redegjort for i kapittel 3.4 er Harstad kommune sin nåværende eierskapsmelding vedtatt av kommunestyret i 2021. I januar 2022 ble saken «Administrativ oppfølging av eierskapsmelding» behandlet i kommunestyret. Videre ble saken «Eierstyring i kommunen» behandlet i kommunestyret mars 2022. I ingressen er det opplyst at: «*Kommunedirektøren har på kommunestyrets bestilling utarbeidet presiserende retningslinjer for kommunens eierstyring som kompletterer kommunens eierskapsmelding*». De vedtatte presiserende retningslinjene omhandler eiermøte, kommunes valgkomité, eiersekretariat, årlige eierbrev og opplæring i eierstyring.

Gjeldende selskapsavtale for Hålogaland Ressursselskap ble vedtatt i representantskapet som sak 18/19 den 27.11.2019. Den ble vedtatt i Harstad kommunestyret 2. april 2020. I representantskapsmøte nr. 2/21 den 24. november 2021 ble det vedtatt endringer i selskapsavtalen. I protokollen fra møtet fremkommer det under sak 5 at dette blant annet omhandler justering av selskapsavtalens § 8 pkt. 2 om at: «*Lånerammen utvides fra MNOK 150 til MNOK 250*». I samme

representantskapsmøte under sak 9 ble også «Endring i selskapsavtalen – nye bestemmelser om valgkomité og klagenemd» vedtatt.

I selskapsavtalen § 12 pkt. 1 fremkommer det informasjon om endringer i selskapsavtalen. Her fremkommer det at endringer i selskapsavtalen må vedtas med to tredjetalls flertall i representantskapet. Det fremkommer videre at det imidlertid er ni forhold som må vedtas av det enkelte kommunestyre dersom de skal endres, jf. IKS-loven § 4. Eksempel på forhold som vedtas i det enkelt kommunestyre ved en eventuell endring er; selskapets foretaksnavn, selskapets formål og antall styremedlemmer.

«Retningslinjer for styring og ledelse i HRS konsernet» ble vedtatt i representantskapet den 30. mai 2011. Dokumentet består av flere retningslinjer. Disse er:

- Retningslinjer for styrets arbeid i HRS
- Retningslinjer for daglig leder
- Retningslinjer for årlig evaluering av styret
- Retningslinjer for årlig evaluering av daglig leder
- Styring og ledelse av driften i HRS selskapene
- Retningslinjer for valgkomite i HRS
- Etske retningslinjer for ansatte og tillitsvalgte

På spørsmål til selskapet om dokumentet «Retningslinjer for styring og ledelse i HRS konsernet» har blitt revidert siden det ble vedtatt i 2011, opplyser selskapet at retningslinjene ble opprinnelig vedtatt samlet, men utgjør en sammenstilling av flere ulike dokumenter. Det er foretatt to endringer i retningslinjene for den delen som omhandler valgkomiteen. Disse endringene ble gjennomført i 2012 og 2021 ved behandling i representantskapet. Selskapet har opplyst at retningslinjene ikke har vært revidert siden 2011 med unntak at punktet om valgkomiteen. Utover dette er innholdet (praksis) justert/endret på noen få punkter i «Etske retningslinjer for ansatte og tillitsvalgte²⁶» og «Retningslinjer for årlig evaluering av styret». For sistnevnte omhandler dette at konsernstyret selv har vurdert det slik at styrets egevaluering foretas annet hvert år og ikke hvert år slik retningslinjene sier. Dette begrunnes med at det opplevdes som for kort tid mellom hver gjennomgang, og at de heller har implementert en ordning der man bruker mer tid per evaluering i form av både elektronisk kartlegging/spørre-undersøkelse, plenumsgjennomgang i styremøtet, samt oppfølgingsplan/tiltaksplan.

Revisor kan ikke se at det fremgår av dokumentet «Retningslinjer for styring og ledelse i HRS konsernet» hvor ofte retningslinjene skal revideres eller hvordan en slik prosess eventuelt skal gjennomføres.

Revisors vurderinger

Eierskapsmelding og selskapsavtale er viktige styringsdokumenter som regulerer styringen av Hålogaland Ressursselskap. Våre funn viser at begge dokumenter er vedtatt av kommunestyret og er revidert i løpet av den undersøkte perioden. Retningslinjer for valgkomite i HRS er revidert og behandlet i representantskapet i 2012 og 2021. De øvrige delene av retningslinjene i dokumentet «Retningslinjer for styring og ledelse i HRS konsernet» har *ikke* blitt revidert siden de ble vedtatt i representantskapet i 2011. Selskapet opplyser også at praksis på noen punkter er endret, men at retningslinjene ikke er oppdatert i henhold til dette.

²⁶ Det fremkommer mer informasjon om de etiske retningslinjene i kapittel 4.1

På bakgrunn av dette er revisors vurdering at Harstad kommune **har oppfylt KS-anbefaling nr. 5 om å jevnlig revidere styringsdokumentene som regulerer styringen av selskapet**. Revisor begrunner dette med at eierskapsmelding og selskapsavtalen er oppdatert, og dette er altså de sentrale styringsdokumentene som er utarbeidet (på vegne av) og vedtatt i kommunestyret.

«Retningslinjer for styring og ledelse i HRS konsernet» ikke har blitt oppdatert siden de ble vedtatt i 2011. Revisor bemerker i denne anledning at Harstad kommune driver mye av eierstyringen sin gjennom deltakelse i representantskapet, og at det er gjennom dette organet at Harstad kommune i stor grad kan påvirke og ta initiativ til eventuelle oppdateringer av selskapsavtale og retningslinjer for HRS.

3.7 Kompetanseutvikling til folkevalgte

For å styrke det kommunale eierskapet anbefales det at kommunestyret får tid til kompetanseutvikling eksempelvis ved å avholde eierskapsseminarer for samtlige folkevalgte tidlig i perioden.

Jf. KS-anbefaling nr. 3

Revisors funn

I eierskapsmeldingen kapittel 5.7 fremkommer det at: «*Kommunedirektøren v/næringssjefen organiserer opplæring i eierstyring og styrekompetanse minst en gang i valgperioden. Opplæringen rettes i hovedsak mot kommunens valgte representanter i styrene og kommunestyrets medlemmer. Nyvalgte representanter gis også tilbud om kompetanse.*»

I KS-anbefaling nr. 3 fremkommer det at: «*For å styrke det kommunale eierskapet anbefales det at kommunestyret får tid til kompetanseutvikling eksempelvis ved å avholde eierskapsseminarer for samtlige folkevalgte tidlig i perioden.*» Revisor har i tidligere eierskapskontroller²⁷ rettet mot Harstad kommune i denne kommunestyreperioden vurdert denne anbefalingen som *ikke oppfylt*.

I egenerklæringsskjema besvart av Harstad kommune fremkommer det at det planlegges folkevalgtopplæring for alle kommunestyrerepresentanter etter kommunevalget 2023; i uke 43. Dette skal gjennomføres av kommunesektorens organisasjon (KS) og skal omhandle kompetanse i kommunal eierstyring og styrearbeid i selskaper der Harstad kommune har eierinteresser. Harstad kommune opplyser at andre aktuelle kompetansetiltak er Narvikregionens næringsforening sitt styreseminar 2. mai 2023 med fokus på fremtidens styrearbeid.

Revisors vurdering

Våre funn viser at det *ikke* har blitt gjennomført folkevalgtopplæring i tråd med KS-anbefaling nr. 3 i inneværende kommunestyreperiode, men at det planlegges folkevalgtopplæring for alle kommunestyrerepresentanter høsten 2023. Revisor vurderer dermed at Harstad kommune på tidspunktet for våre undersøkelser **ikke har oppfylt KS-anbefaling nr. 3 om kompetanseutvikling til folkevalgte**, og heller ikke forutsetningen i egen eierskapsmelding om dette. Vi bemerker

²⁷ Eierskapskontroller i Grottebadet AS (datert 29.10.2021) og Harstad Kulturhus AS (datert 20.02.2023).

imidlertid at kommunen synes å ha planer om å iverksette tiltak som vil innebære at anbefalingen og forutsetningen vil bli oppfylt i løpet av året.

3.8 Oppnevning av eierrepresentanter

Det anbefales som hovedregel at kommunestyret oppnevner sentrale folkevalgte som selskapets eierrepresentanter i eierorganet.

Jf. KS-anbefaling nr. 7

Selskapet skal ha et representantskap hvor samtlige deltakere er representert med minst én representant. Vedkommende kommunestyre eller fylkesting oppnevner selv sine representanter. Det skal oppnevnes minst like mange varamedlemmer som faste medlemmer.

Jf. IKS-loven § 6

Revisors funn

Harstad kommune opplyser at kommunens eierrepresentanter er ordfører og kommunedirektør, og at dette fremkommer i vedtatt eierskapsmelding. I kommunens eierskapsmelding kapittel 5.17 fremkommer det at:

«Funksjon som kommunens eierrepresentanter ivaretas av ordfører og kommunedirektør. I tillegg vil det i for eksempel interkommunale selskaper, kunne være andre som er valgt som kommunens medlemmer i representantskapet. Disse opptrer da som eierrepresentanter for kommunen, og i forkant av representantskapsmøter har dialog med eiersekretariatet og kommunens eierrepresentanter.

Eierrepresentantene skal ivareta kommunens eierinteresser overfor selskapene i forhold til de hovedlinjene som er trukket opp av kommunestyret i vedtatt eierskapsmelding.

Eierrepresentantene:

- *Deltar på eiermøter med selskap og foretak*
- *Gir i eiermøter signaler til selskapsledelsen om hva som er viktig for kommunen»*

Harstad kommune opplyser at eierrepresentantene har fullmakt til å opptre på vegne av kommunen i eierorganet og skal ivareta de forventninger kommunestyret har til selskapene i vedtatt eierskapsmelding.

Den 31.10.2019, under sak 154/2019, ble det gjennomført valg av representantskapsmedlemmer til Hålogaland Ressursselskap IKS i Harstad kommunestyre. Dette er i tråd med selskapsavtalen § 5 pkt. 1 om at eierkommunene skal velge en fast representant og en vararepresentant for en periode av fire år som sammenfaller med kommunevalgperioden. Frank Eilertsen ble den gang valgt som fast medlem og Nina Dons-Hansen ble valgt som varamedlem. Begge medlemmer av kommunestyret i perioden 2019-2023.

Den 3.9.2020, sak 159/2020, ble det i kommunestyret avholdt suppleringsvalg til representantskapet i HRS. Av saksopplysningene fremkommer det at Frank Eilertsen er valgt inn til styret og derfor ikke kan sitte i representantskapet lenger. I stedet velges Edvin Eriksen som Harstad kommune sitt faste representantskapsmedlem. Han er medlem av Harstad kommunestyre. De andre deltakerkommunene er også representert med hvert sitt representantskapsmedlem med varamedlem. I selskapsavtalen § 5 pkt. 1 fremkommer det at representantskapet velger selv leder og nestleder blant sine medlemmer for to år av gangen. I representantskapsmøte den 24. mai 2022, sak 12, ble Terje Bartholsen valgt som leder og Hege Beate Myrseth Rollmoen valgt som nestleder for representantskapet i perioden 2022-2024.

Revisors vurderinger

Edvin Eriksen er medlem av Harstad kommunestyre og fast medlem i representantskapet til HRS. Medlemmer av Harstad kommunestyre er etter revisors syn sentrale folkevalgte. På bakgrunn av dette er revisors vurdering at Harstad kommune har **oppfylt KS-anbefaling nr. 7 om at kommunestyret oppnevner sentrale folkevalgte som selskapets eierrepresentanter i eierorganet.**

Samtlige deltakere er representert med en representant hver i representantskapet. Harstad kommunestyre har oppnevnt én fast representant og én vararepresentant. På bakgrunn av dette er revisors vurdering at Harstad kommune for sin del har **oppfylt IKS-loven § 6 om valg av representant til representantskapet.**

3.9 Eiermøter

Det bør jevnlig gjennomføres eiermøter mellom kommunen og selskapet for å bidra til god kunnskap om og dialog med selskapet.

Jf. KS-anbefaling nr. 6

Revisors funn

I eierskapsmeldingen kapittel 5.15 er det et eget kapittel om eiermøter og det fremgår blant annet at det:

«Det bør jevnlig gjennomføres eiermøter for å bidra til god eierstyring og kommunikasjon med selskapene. Et eiermøte er ikke lovregulert og er kun en uformell arena. Det skal derfor ikke treffes vedtak i eiermøter og det bør ikke legges føringer eller «gis signaler» i eiermøtene som anses å gripe inn i styrets myndighetsområde.

Et eiermøte er som hovedregel et møte mellom kommunens eierrepresentanter, styrets leder og daglig leder for selskapet. I selskap der kommunen har eierskap bør det avholdes minst ett eiermøte i året. Tidspunkt og ramme for disse kan eksempelvis avtales i generalforsamlingen/representantskapet.»

Harstad kommune bekrefter at i selskap der kommunen har eierskap, bør det avholdes minst ett eiermøte i året, samt tidspunkt og ramme for disse kan avtales i generalforsamling /representantskapet.

Det ble avholdt eiermøte mellom selskapet og samtlige eiere den 5.10.2022. Vi har fått tilsendt program for eiermøtet, tema for møtet var blant annet:

- Høring - endringer i IKS-loven
- Sammenlikning av IKS-loven med AS-loven
- Nye krav og muligheter på avfallsområdet. Innspill til retningsvalg for HRS – fremdriftsforslag videre prosess v/HRS administrasjon
- Utbyttepolitikk, inkludert spørsmål og innspill

Harstad kommune opplyser at det er ikke skrevet referat fra møtet. Eiermøtene er en møteplass hvor selskapet skal orientere eier om løpende utvikling knyttet til strategi, økonomi, investerings- og finansieringsplaner og generelle utviklingstrekk i bransjen.

Styret opplyser at i 2022 bestemte også representantskapet at det skal avholdes eiermøter. Ifølge styret er det ønskelig at uformelle eiermøtes skjer årlig. Selskapet har opplyst at det i perioden 2019 til 2023 har vært avholdt to eiermøter; 27.5.2018 og 5.10.2022

Revisors vurderinger

Det er gjennomført eiermøte med HRS i 2018 og 2022. Revisor ser grunn til å stille spørsmål ved om to eiermøter på fire år gir grunnlag for å si at det avholdes "jevnlige" eiermøter. Vi viser videre til at Harstad kommune og selskapet selv opplyser at de ønsker hyppigere eiermøter fremover. På bakgrunn av dette er revisors vurdering at Harstad kommune per nå **delvis har oppfylt KS-anbefaling nr. 6 om jevnlig eiermøter.**

3.10 Representantskapet

Bestemmelser om innkallingsfrist til generalforsamling og representantskapsmøter bør tas inn i selskapets vedtekter, slik at det tas hensyn til kommunens behov for å ha tid til å behandle aktuelle saker.

Jf. KS-anbefaling nr. 8

Representantskapet skal vedta selskapets budsjett for kommende kalenderår, og en gang i året vedta selskapets økonomiplan.

Jf. IKS-loven §§18 og 20

Innkalling til representantskapsmøte skal skje med minst fire ukers varsel og skal inneholde sakliste. De enkelte deltakere skal med samme frist varsles om innkallingen og saklisten.

Jf. IKS-loven § 8, 2. ledd

Representantskapsmøte innkalles og gjennomføres i henhold til IKS-loven § 8, men skal avholdes minst 2 ganger hvert år, henholdsvis årsmøte innen 1. mai og budsjettmøte innen utgangen av november måned.

Jf. Selskapsavtalen § 5 pkt. 2

På årsmøtet skal representantskapet behandle disse sakene:

- Skriftlig årsberetning for IKS og konsern fra styret
- Revidert årsregnskap for IKS og konsern fra styret fra forrige kalenderår
- Valg av leder og nestleder i representantskapet hvert 2. år.
- Valg av styremedlemmer med varamedlemmer etter forslag fra valgkomiteen.
- Valg av valgkomité og dets leder og nestleder.
- Valg av styrets leder og nestleder.
- Valg av revisor og fastsettelse av revisors godtgjørelse.
- Fastsetting av godtgjørelse til representantskap og styre, samt evt. særskilte godtgjørelser til leder og nestleder i representantskap og styre.

På budsjettmøtet skal representantskapet behandle disse sakene fast:

- Vedta selskapets budsjett for kommende kalenderår.
- Vedta økonomiplan for de fire neste budsjettår i henhold til IKS-loven § 20.
- Forslag fra styret til låneopptak og evt. kommunale garantier, jf. avtalens § 8.
- Forslag til endringer av låneramme for selskapet, jf. avtalens § 8.
- Fullmakter til styret.

Jf. Selskapsavtalen § 5 pkt. 3 bokstav a og b

Revisors funn

I selskapsavtalen § 5 pkt. 2 fremkommer det informasjon om når representantmøter skal avholdes. Det fremkommer også at innkalling til representantskapsmøte skal skje med minst 4 ukers varsel og skal inneholde sakliste. Det vises også til at representantskapsmøte skal innkalles og gjennomføres i henhold til IKS-loven § 8.

I 2020, 2021 og 2022 er det gjennomført to ordinære representantskapsmøter per år, henholdsvis årsmøte i løpet av mai måned²⁸ og budsjettmøte innen utgangen av november måned²⁹. Årsmøtene er ikke avholdt innen 1. mai. Det er i tillegg i 2022 gjennomført et ekstraordinært representantskapsmøte den 26. januar 2022. Til samtlige undersøkte representantskapsmøter er det

²⁸ Møtedatoene for årsmøtene er 27.5.2020, 31.5.2021 og 24.5.2022.

²⁹ Møtedatoene for budsjettmøtene er 25.11.2020, 24.11.2021 og 23.11.2022.

sendt ut innkalling, og disse er sendt ut cirka fire uker før møtedato. Unntaket er representantskapsmøtet den 24. mai 2022, da møteinnkalling ble sendt ut tre uker før møtedatoen. I innkallingene fremkommer det at mottakerne er representantskapet og styret. I flere av innkallingene står det at saksliste er vedlagt og/eller revisor har fått tilsendt sakslisten.

Innkallinger og protokoller fra møter i representantskapet i perioden 2020-2022. Vi ser at representantskapet i årsmøtene i mai har behandlet blant annet:

- Valg av leder og nestleder i representantskapet
- Fastsettelse av årsberetning for årene 2019, 2020, 2021
- Fastsettelse av årsregnskap for årene 2019, 2020, 2021
- Selvkostregnskap for årene 2019, 2020, 2021
- Fastsettelse av revisors honorar for årene 2019, 2020, 2021
- Engasjement av revisor
- Fastsettelse av godtgjørelse for årene 2020, 2021, og 2022
- Valg av medlemmer (representantskapet, styret og valgkomité)

I undersøkte budsjettmøter (november-møter) har blant annet følgende saker blitt behandlet:

- Drifts- og investeringsbudsjett HRS IKS 2021, 2022, 2023
- Økonomiplan for drift og investering 2022-2025, 2023-2025, 2024-2026
- Opptak av lån
- Endring i låneramme 2022

Revisors vurderinger

Bestemmelser om innkallingsfrist til representantskapet fremkommer i selskapsavtalen. Det er i all hovedsak innkalt til representantskapsmøter med saksliste og innenfor gjeldende frist på fire uker. På bakgrunn av dette er revisors vurdering at Harstad kommune gjennom vedtak i kommunestyret og deltakelse i representantskapet har **oppfylt KS-anbefaling nr. 8 og i hovedsak også IKS-loven § 8 andre ledd om innkalling til representantskapsmøter.**

IKS-loven §§ 18 og 20 gir føringer for hvilke saker som skal behandles av representantskapet. Dette har Hålogaland Ressursselskap selv også ytterligere spesifisert i selskapsavtalen § 5 pkt. 3 bokstav a og b. Vår gjennomgang viser at selskapet har behandlet saker i henhold til de ovennevnte lovkrav og selskapsavtale. Det er blant annet for samtlige undersøkte år behandlet saker om årsberetning og årsregnskap i årsmøtene, og budsjett- og økonomiplan i budsjettmøtene. På bakgrunn av ovenstående funn er revisors vurdering at Harstad kommune gjennom deltakelse i representantskapet har **oppfylt IKS-loven §§ 18 og 20 om at representantskapet skal vedta selskapets budsjett og økonomiplan.** Videre har Harstad kommune gjennom deltakelse i representantskapet også **oppfylt selskapsavtalen § 5 pkt. 3 bokstav a og b om hvilke saker som skal behandles i års- og budsjettmøte i representantskapet.**

I selskapsavtalen § 5 pkt. 2 fremgår det at: «*Representantskapsmøte innkalles og gjennomføres i henhold til IKS-loven § 8, men skal avholdes minst 2 ganger hvert år, henholdsvis årsmøte innen 1. mai og budsjettmøte innen utgangen av november måned.*» Våre undersøkelser viser at selskapet har avholdt budsjettmøtene i henhold til IKS-loven § 8 og innen utgangen av november måned, men at årsmøtene *ikke* er avholdt innen 1. mai. På bakgrunn av dette er revisors vurdering at Harstad kommune gjennom deltakelse i representantskapet har **delvis oppfylt selskapsavtalen § 5 pkt. 2 om tidspunkt for års- og budsjettmøte i representantskapet.**

3.11 Styrets sammensetning og kompetanse

Eierorganet bør tilstrebe balansert kjønnsrepresentasjon i styret. Kjønnbalansen bør sikres både blant de faste medlemmene til styret og blant varamedlemmene.

Jf. KS-anbefaling nr. 11

Det anbefales at det oppnevnes varamedlemmer til styret i selskaper. Ordningen med numeriske varamedlemmer bør benyttes for å sikre kontinuitet og kompetanse i styret.

Jf. KS-anbefaling nr. 14

Eier bør gjennom selskapets eierorgan sørge for at styrets kompetanse samlet sett er tilpasset det enkelte selskapets formål og virksomhet.

Jf. KS-anbefaling nr. 9

Bruk av valgkomité ved valg av styrer i kommunalt eide selskaper bør fastsettes i vedtektene.

Jf. KS-anbefaling nr. 10

Eier bør anbefale styret jevnlig å vurdere egen kompetanse ut fra eiernes formål med selskapet. Styret bør etablere rutiner for å sikre nødvendig kompetanse.

Jf. KS-anbefaling nr.12

Revisors funn

Styresammensetning og kjønnsrepresentasjon

I selskapsavtalen § 6 pkt. 1 fremkommer det hvordan styret skal være sammensatt. Det skal være henholdsvis to faste og to varamedlemmer fra både Harstad kommune og Narvik kommune. Videre skal øvrige deltakerkommuner være representert av totalt tre medlemmer med vara, samt at det skal være en ansattrepresentant i selskapet. Det skal være totalt åtte faste medlemmer med vara. Varamedlem skal innkalles i rekkefølge.

Selskapet opplyser at dette praktiseres slik at HRS i alle praktiske tilfeller normalt kun trenger å forholde seg til første varamedlem, dersom det skulle være forfall hos faste medlemmer. Mange numeriske varamedlemmer lengre ned på lista har aldri blitt innkalt til styremøter.

Selskapets styre består av åtte faste medlemmer med tilsvarende varamedlemmer. Blant de faste medlemmene er det fire menn og fire kvinner, og blant varamedlemmene er det tre kvinner og fem menn. I sjekkliste besvart av selskapet fremgår det at valgkomiteen regulerer dette slik at det er balansert kjønnsrepresentasjon. Styret bekrefter at styret praktiserer ordningen med numeriske varamedlemmer.

Tilpassing av styrekompetanse og bruk av valgkomité

Av eierskapsmelding fremgår det at «*Det er eiers ansvar å sikre et styre med nødvendig kompetanse til å lede selskapet i tråd med eiers formål.*» I eierskapsmeldingens kapittel 5.5 fremgår det at Harstad kommune i har lagt sin eierstrategi tett opp mot flere av KS-anbefalingene som vi viser til i tekstboksen knyttet til «Styrets sammensetning og kompetanse».

Vi har spurt selskapet om de kan si noe om hvilken kompetanse styremedlemmene i HRS-konsern styret har, samt noe om hvilke vurderinger som er gjort med tanke på valg av styremedlemmer. På dette fikk vi til svar at:

«Kompetansen i styret varierer, da vi per nå fremdeles opererer hovedsakelig med politisk oppnevnte styremedlemmer. Når det er sagt så har jo alle disse både politisk tilknytning/tilhørighet, og egen yrkesbakgrunn/utdanning med seg. Valgkomiteen har jobbet/diskutert i flere omganger med vurdering av økt profesjonalisering i styret, som generelt tema, og de har gitt uttrykk for at de ikke ser noen motsetninger mellom dette. Dagens ordning ivaretar hensynet til demokratisk forankring og tett nærhet til eierkommunene, samtidig som hver enkelt har sin yrkesfaglige kompetanse og annen styreerfaring å tilføre styrets samlede kompetanse.»

I styrets egevaluering for 2022 fikk styremedlemmene spørsmål om hvorvidt «styrets medlemmer har komplementær kompetanse som dekker virksomhetens behov». Her gikk skalaen fra «svært enig» til «svært uenig», samt at det var mulighet til å gi kommentar. På dette spørsmålet var 75 prosent enig og 25 prosent uenig i påstanden om at «styrets medlemmer hadde komplementær kompetanse som dekker virksomhetens behov». Et av styremedlemmene viste til følgende:

«Vanskelig å få til når styremedlemmene er politisk rekruttert. Like fullt er det et spekter med kompetanse.» Og: *«Styret er bredt sammensatt, og innehar god kompetanse. Kan være både en styrke, men også utfordrende at styrets medlemmer i stor grad er aktive politikere.»*

Styret opplyser at det er nedfelt skriftlige retningslinjer for styrets arbeid i selskapsavtalen og i dokumentet «Retningslinjer for styring og ledelse i HRS». Her fremkommer et kapittel med «Retningslinjer for styrets arbeid i HRS» og det gis informasjon om styrets ansvar, oppgaver, arbeidsform, samt styremedlemmers engasjement, utadrettet opptreden og informasjon.

I selskapsavtalen § 10 fremgår det at selskapet skal ha valgkomité:

«Selskapet skal ha en valgkomite på 3 medlemmer med varamedlemmer. Representantskapet velger valgkomiteens medlemmer og fastsetter nærmere retningslinjer for valgkomiteens arbeid. Valgkomiteens medlemmer oppnevnes for 2 år og kan ha en funksjonstid på inntil 8 år, men med mulighet i særlige tilfeller for inntil 12 år. Valgkomiteen fremmer for representantskapet forslag i henhold til de sakene som gjelder valg og fastsettelse av godtgjørelser som nevnt i § 5 (3) bokstav a.»

Gjennomgang av protokoll fra representantskapsmøter i perioden 2020-2022 viser at det er gjennomført valg til valgkomité den 27. mai 2020 (sak 11) og den 24. mai 2022 (sak 12).

I dokumentet «Retningslinjer for styring og ledelse i HRS» fremkommer også «Retningslinjer for valgkomité i HRS. I disse retningslinjene fremkommer det blant annet under punktet «Saksbehandling – arbeidsmåte» at (utheving revisor):

«I forbindelse med valg av kandidater til styret skal komiteen legge vekt på at styret som kollegium besitter den nødvendige kompetanse for styring og utvikling av konsernet. Valgkomiteen skal få seg forelagt styrets evaluering av sin virksomhet og kompetanse. Styrets leder møter i valgkomiteen og orienterer om evalueringen. Styrets leder og administrerende direktør bør innkalles til møte i valgkomiteen før den avgir sin endelige innstilling.»

I sjekklista besvart av selskapet fremkommer det at det gjennomføres årlige styreseminarer, som regel i anledning strategiarbeid og ved andre spesielle behov. Nye styremedlemmer får en introduksjon, men ingen umiddelbar opplæring. Bruk av styreseminarer/fagseminarer og kurs/opplæring av styremedlemmer har vært diskutert i styret over lengre tid med hensikt om å få etablert enda bedre ordninger, inkl. også for varamedlemmer.

Vurdering av styrekompetanse

I Eierskapsmeldingens kapittel 3.2 «Rutiner for kompetansevurdering av selskapsstyrene» ble det anbefalt at styret skal:

- Fastsette instruks for styret og den daglige ledelsen med særlig vekt på klar ansvars- og oppgavefordeling
- Foreta en egenevaluering hvert år både når det gjelder kompetanse og arbeid
- Gi jevnlig mulighet til ekstern styreopplæring. Nye styremedlemmer skal gis opplæring om ansvar, oppgaver og rollefordeling
- Gjennomføring av egne styreseminarer hvor fokus går på roller, ansvar og oppgaver
- Fastsette en årlig plan for sitt arbeid med vekt på mål, strategi og gjennomføring
- Gi en samlet redegjørelse for selskapets styring og ledelse i en årsrapport

Til disse anbefalingene er følgende to *tiltak* listet opp:

- Styrene forutsettes å utarbeide årlige handlingsplaner
- Styrene forutsettes å foreta egenevaluering

I dokumentet retningslinjer for styring og ledelse i HRS-konsernet er det ett kapittel med «Retningslinjer for årlig evaluering av styret» og «retningslinjer for årlig evaluering av daglig leder». I førstnevnte fremkommer det at evalueringen skal foregå samlet i styremøtet og det fremgår av retningslinjene hvilke punkter som skal gjennomgås i evaluering. Disse omfatter blant annet; arbeidsfordeling mellom styret og daglig leder, oppfølging av styrets ansvar i henhold til ulike lovverk og retningslinjer, styrets arbeidsform og styremedlemmers bidrag i styrearbeidet. Det fremkommer også at styret skal fatte et vedtak basert på utført evaluering.

Anbefalingen listet i kulepunktene over (fra eierskapsmeldingen) er i all hovedsak med i den forannevnte sjekklisten som selskapene fra og med 2022 skal få fra eier for utfylling. Harstad kommune opplyser at daglig leder evalueres hvert år, og styret gjennomfører egenevaluering annet hvert år etter konsernstyrets egen beslutning. Dette gjennomføres i form av elektroniske spørre/-kartleggingsskjema samt drøftelser i plenum. Som gjort rede for i kapittel 3.6 er dette ikke helt samsvar mellom retningslinjene der det fremgår «årlig styreevaluering» og praksis med annet hvert år styreevaluering. Begrunnelsen som gjort rede for tidligere er at det opplevdes som for kort tid mellom hver gjennomgang, og at styret heller har implementert en ordning der man bruker mer tid per evaluering i form av både elektronisk kartlegging/spørreundersøkelse, plenumsgjennomgang i styremøtet, samt oppfølgingsplan/tiltaksplan.

Revisor har fått tilsendt konsernstyrets egenevaluering for 2022, og det fremgår at samtlige styremedlemmer har besvart denne. I denne har de besvart spørsmålene som blant annet omhandler egen kompetanse, samarbeid med daglig leder, behandling av styresaker og om styret arbeider etter, og har diskutert og forstått, selskapets formål.

I sjekkliste besvart av selskapet fremkommer det at det gjennomføres årlige styreseminarer, som regel i anledning strategiarbeid og ved andre spesielle behov. Nye styremedlemmer får en introduksjon, men ingen umiddelbar opplæring. Det fremkommer videre at bruk av styreseminarer/fagseminarer og kurs/opplæring av styremedlemmer har vært diskutert i styret over lengre tid med hensikt om å få etablert enda bedre ordninger, inkludert også for varamedlemmer.

Selskapet opplyser at det årlig vedtas en møteplan/årshjul for styrets arbeid, og at IKS- loven har flere føringer for hvilke saker som skal behandles av styret. I tillegg er årshjulet supplert med faglig innhold i form av reiser/befaringer mv. for styremedlemmene.

Revisors vurderinger

Styresammensetning og kjønnsrepresentasjon

Blant de faste medlemmene er det fire menn og fire kvinner, og blant varamedlemmene er det tre kvinner og fem menn. Valgkomiteen regulerer slik at det er balansert kjønnsbalanse i styret. På bakgrunn av dette er revisors vurdering at Harstad kommune gjennom deltakelse i representantskapet har **oppfylt KS-anbefaling nr. 11 om balansert kjønnsrepresentasjon i styret.**

I selskapsavtalen til HRS fremkommer det at varamedlem skal innkalles i rekkefølge. Styret bekrefter at styret praktiserer ordningen med numeriske varamedlemmer. På bakgrunn av dette er revisors vurdering at Harstad kommune som deltaker i felleskap med styret har **oppfylt KS-anbefaling nr. 14 om oppnevning av numeriske varamedlemmer til styret.**

Tilpassing av styrekompetanse og bruk av valgkomité

Gjennom kommunens eierskapsmelding, selskapsavtalen og retningslinjer for styring og ledelse i HRS gis det føringer for valg av styremedlemmer. Valg av styre skal skje på bakgrunn av en begrunnet innstilling fra en valgkomite. Det fremkommer av selskapsavtalen at det skal benyttes valgkomité. Undersøkte protokoller fra representantskapsmøter viser at dette praktiseres. I retningslinjer for valgkomiteen fremkommer det at: *«I forbindelse med valg av kandidater til styret skal komiteen legge vekt på at styret som kollegium besitter den nødvendige kompetanse for styring og utvikling av konsernet»*. Revisor har ingen indikasjoner på at styrets kompetanse er utilstrekkelig. På bakgrunn av våre funn er revisors vurdering at Harstad kommune som deltaker i representantskapet har **oppfylt KS-anbefaling nr. 9 om styrekompetanse og KS-anbefaling nr. 10 om å vedtektsfeste bruk av valgkomité.**

Vurdering av styrekompetanse

I eierskapsmeldingen er det anbefalinger og tiltak til selskapsstyrer der Harstad kommune har eierandel. Ett av tiltakene er at *«Styrene forutsettes å foreta egnevaluering»*. I retningslinjer for styring og ledelse i HRS konsernet er det ett kapittel med *«Retningslinjer for årlig evaluering av styret»*. Her fremkommer det hvordan styret skal gjennomføre egnevalueringer. Styret har gjennomført egnevaluering for 2022 og revisor har fått den tilsendt. På bakgrunn av våre funn er revisors vurdering at Harstad kommune og styret har **oppfylt KS-anbefaling nr. 12 om evaluering av styrets kompetanse.**

3.12 Etske retningslinjer for selskapsdriften

Sørge for at selskapsstyrene utarbeider og jevnlig reviderer etiske retningslinjer for selskapsdriften

Jf. KS-anbefaling nr. 19

Revisors funn

Selskapet har etiske retningslinjer, og disse fremkommer i dokumentet «Retningslinjer for styring og ledelse i HRS konsernet» som ble vedtatt 30. mai 2011. I sjekkliste besvart av selskapet fremkommer det at det har vært foretatt små justeringer av de etiske retningslinjene i ettertid, men at de bør tas opp til revidering/oppdatering. Selskapet opplyser at de etiske retningslinjene står på en restanseliste over dokumenter som bør revideres, men at dette ikke har vært prioritert foreløpig som følge av andre ting internt som har vært vektlagt som viktigere. Selskapet opplyser at også styret og representantskapet har hatt større fokus på andre sakstyper.

Selskapet påpeker enkelte bestemmelser som fortsatt står i de etiske retningslinjene, ikke lenger praktiseres. Det fremkommer i de etiske retningslinjene at: «*Ansatte har anledning til å levere eget avfall gratis. Det understrekes at dette gjelder egenprodusert avfall og gjelder ikke for familie eller bekjente.*» Men i praksis er ikke dette lenger tilfelle, og de ansatte skal levere avfall på lik linje med alle abonnementer og på samme vilkår.

Det fremkommer at de etiske retningslinjene gjelder generelt for alle ansatte i konsernet, og omfatter temaer som;

- Grunnleggende holdninger
- Innkjøp, økonomiske fordeler og gaver
- Bruk av konsernets tjenester, anlegg og driftsmidler
- Habilitet
- Informasjonsplikt
- Taushetsplikt

Revisors vurderinger

KS-anbefaling nr. 19 er todelt og går ut på å sørge for at selskapet 1) har etiske retningslinjer og 2) at de revideres jevnlig. Det foreligger etiske retningslinjer for selskapet, men disse har ikke blitt revidert etter å ha blitt vedtatt for tolv år siden. **KS-anbefaling nr. 19 er dermed til dels oppfylt.**

3.13 Rutiner for habilitetskonflikter

Etablere rutiner for vurdering og håndtering av habilitet.

Jf. KS-anbefaling nr. 15

Revisors funn

Harstad kommunes Eierskapsmelding 2021 angir at; «*styrene må etablere faste rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter.*»

På spørsmål om styret har etablert faste rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter, opplyser styret at det ikke er faste rutiner, men at det tas opp av styremedlemmene ved behov.

I «Retningslinjer for styring og ledelse i HRS»³⁰ er det flere typer retningslinjer, deriblant «Etske retningslinjer for ansatte og tillitsvalgte». Som gjort rede for i kapittelet over har det vært foretatt små justeringer av praksis av de etiske retningslinjene etter at de ble vedtatt i 2011. Selskapet opplyser at retningslinjene bør tas opp til revidering/oppdatering. I de etiske retningslinjene er det et underkapittel 6 om habilitet. Her fremkommer blant annet at:

«Alle ansatte og tillitsvalgte må i det daglige arbeid opptre tillitsvekkende. Herunder må ingen ansatt eller tillitsvalgt opptre på en måte, når muligheter for interessekonflikter foreligger, som er egnet til å svekke tilliten til han eller hennes uavhengighet i utøvelsen av sin funksjon.»

Det fremkommer også at:

«Generelt må det ikke oppstå tvil om at vedkommende vil ivareta våre selskapers eller kunders interesse fremfor egne personlige interesser i saken.»

Dersom slik tvil kan oppstå, skal vedkommende omgående erklære seg inhabil overfor nærmeste overordnede eller angjeldende utvalg. Ved inhabilitet ved ansatte skal alltid overordnede behandle saken - for daglig leder betyr dette styreleder. Styret behandler selv habilitetsspørsmål.»

Revisors vurdering

I selskapets etiske retningslinjer er det et underkapittel om habilitet. I dette beskrives hvilke situasjoner som kan gi inhabilitet, og det er formulert et ledende prinsipp om at det ikke må oppstå tvil om hvilke interesser den enkelte ansatte eller tillitsvalgte handler utfra. Selve *håndteringen* av habilitetsspørsmål synes det ikke å foreligge noen faste rutiner for. Styret opplyser at det ikke er faste rutiner for å håndtere mulig habilitetskonflikter, men at det tas opp av styremedlemmene ved behov. På bakgrunn av ovenstående funn er vår vurdering at **styret har delvis oppfylt KS-anbefaling nr. 15 samt gjeldende eierskapsmeldings krav om å etablere rutiner for vurdering og håndtering av habilitet.**

3.14 Registrering av styreverv

Alle som påtar seg styreverv og som sitter i ledelsen for kommunale foretak og selskaper bør registreres i KS sitt styrevervregister.

Jf. KS-anbefaling nr. 17

Revisors funn

I Harstad kommunens eierskapsmelding kapittel 5.10 fremkommer det at: «*Alle som påtar seg styreverv i kommunale selskaper skal registrere vervene i styrevervregisteret.*» Dette korresponderer med KS-anbefaling nr. 17.

I sjekkliste for oppfølging av kommunens eierskapsmelding er det et punkt/spørsmål om selskapet har oppfylt KS-anbefaling nr. 17 om registrering av styreverv i KS-styrevervregister. På dette

³⁰ vedtatt i representantskapet den 30. mai 2011.

spørsmålet svarer selskapet at de *delvis* har oppfylt KS-anbefalingen. Det opplyses om at styrevervregisteret omtales i selskapets etiske retningslinjer. Det fremgår videre at enkelte styremedlemmer har registrert verv. Det fremkommer at dette har blitt diskutert i styret; det er enighet om at registrering bør utføres, men Hålogaland Ressursselskap har ikke pålagt styremedlemmene å gjøre dette.

Revisor har søkt opp de faste styremedlemmene i styrevervregisteret til KS og finner at fem av åtte er registrert som *folkevalgt* i registeret. Våre undersøkelser viser imidlertid at ingen av de åtte faste styremedlemmene har registrert styrevervet sitt i Hålogaland Ressursselskap i styrevervregisteret.

Revisors vurderinger

På bakgrunn av ovenstående funn er vår vurdering at **styret ikke har oppfylt KS-anbefaling nr. 17** eller forutsetningen i Harstad kommunes eierskapsmelding underkapittel 5.10.

4 SELSKAPETS STILLING

4.1 Avtalemessige og juridiske forhold. Daglig leders fullmakter

I egenerklæringsskjemaene til styret og daglig leder i Hålogaland Ressursselskap IKS stilte vi spørsmål tilknyttet avtalemessige og juridiske forhold som er relevante for selskapet. På disse spørsmålene fikk vi følgende tilbakemeldinger:

- Selskapet gjør anskaffelser på vegne av konsernet knyttet til IT og driftsavtaler, forsikringsavtaler, ansvar/skade og pensjon- og personalforsikring. Det anskaffes også avtaler knyttet til; kraft, kantine, alarm, sikkerhet, renhold, og renseri.
- Selskapet er å regne som offentligrettslig selskap. Ved inngåelse av rammeavtaler på vegne av selskapet samt datterselskapene blir lov om offentlig anskaffelser og forskrift om offentlig anskaffelser fulgt.
- Selskapet har alle lån i Kommunalbanken AS. Selskapet har ikke heftelser i fast eiendom.
- Selskapet har forsikringer knyttet til næringsdrift, næringsbygg, kriminalitet, styreansvar, yrkesskade, ulykke/fritid, sykelønn, reiseforsikring, gruppeliv og helseforsikring.
- Selskapet benytter seg av rådgivere; primært forsikringsmegler og kraftmegler.
- Styret orienteres av administrerende direktør i styremøter dersom det er avdekket irregulære eller straffbare forhold relatert til virksomheten. Styret er kjent med at det er begått flere avvik tilbake i tid. Vi har fått opplyst at dette resulterte i en straffesak der fire tiltalte erkjente straffeskyld for grovt bedrageri i selskapet HRS Metallco. Svindelen har foregått mellom desember 2007 til november 2016. Saken har vært gjenstand for medieomtale.
- Selskapet har ikke pågående konflikter med samarbeidspartnere eller ansatte, tvister for domstolene eller uoppgjorte skatte- eller merverdavgiftskrav.
- Selskapet har ikke bonusordninger for ansatte.

4.2 Økonomiske forhold og fremtidsutsikter

4.2.1 Informasjon fra selskapets revisor

For å innhente informasjon om eventuell rådgivning som har vært utført for selskapet samt andre opplysninger som kan være av interesse for vår kontroll, har vi tatt kontakt med HRS sin revisor Hålogaland Revisjon AS. Den 26. april 2023 fikk vi svar fra Steinar Finstad, statsautorisert revisor og partner i revisjonsselskapet. Han opplyste at de har levert revisjonstjenester til HRS siden 2020, samt at de *ikke* har sendt nummererte brev til selskapet i denne perioden. Revisjonstjenestene fra Hålogaland Revisjon til HRS har vært knyttet til bistand for å kunne avstemme og utarbeide årsregnskapene på korrekt måte.

4.2.2 Selskapets fremtidsutsikter

I egenerklæringsskjema besvart av administrerende direktør spurte vi om hvilke faktorer er sentrale for selskapets forutsetninger for videre drift. På dette svarte administrerende direktør at:

«Det er en pågående prosess rundt endringsforslag til IKS-loven. Spesifikt tilknyttet vurdering av IKS-modellens egnethet opp imot EU-regelverk, herunder myndighetens varslede sektorvis gjennomganger (konkursforbud/offentlige garantier i kombinasjon med konkurransemessig næringsvirksomhet).

Låneramme, kapital/finansiell evne sett i kombinasjon med skjerpende krav³¹, kostnadsutvikling og kostnadsrammer for ulike investeringsprosjekter vil påvirke hvilken risiko og posisjon Hålogaland Ressursselskap kan ta i landsdelen/markedet. Det vil også påvirke hvilken avfallsbehandling, materialgjenvinningsgrad og tjeneste-/produktkvalitet selskapet kan levere.»

På spørsmål om selskapet har identifisert forhold som tilsier at driftsforutsetningene blir svekket i fremtiden svarer administrerende direktør at:

«Nei. De aller fleste ikke-økonomiske forhold og rammevilkår tilsier at avfallsbransjen og HRS som selskap utgjør og vil utgjøre en stadig viktigere samfunnsrolle i sammenheng med de samfunnsmessige endringskrav som følger av grønn omstilling, bedre ressursforvaltning og klimautfordringer».

På spørsmål om det foreligger forhold som tilsier en forverring av selskapets drift opplyser administrerende direktør at dette gjelder visse områder:

- Økt rente på belånt kapital bidrar til økte kapitalkostnader
- Premieøkning på forsikringer knyttet til renovasjonsselskap

³¹ Kravene er knyttet til industriutslippsdirektiv og vilkår i driftstillatelser.

5 OPPSUMMERING OG KONKLUSJONER

Vi har i tråd med kontrollutvalgets bestilling tatt utgangspunkt i følgende problemstillinger

1. *Fører Harstad kommune kontroll med sine eierinteresser i Hålogaland Ressursselskap IKS?*
2. *Utøves kommunens eierinteresser i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger, herunder kommunens eierstrategi, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse?*

Våre funn og vurderinger i denne rapporten gir grunnlag for å konkludere med at *Harstad kommune fører kontroll med sine eierinteresser i Hålogaland Ressursselskap*. Vi legger vekt på at kommunen har utarbeidet en relativt omfattende eierskapsmelding og rutiner for administrativ oppfølging av denne, herunder blant annet årlig utsendelse av eierbrev med krav om svar i henhold til sjekklister. Gjennom deltakelse i representantskapet bidrar Harstad kommune i eierstyringen av selskapet.

Vi konkluderer videre med at *Harstad kommunes eierinteresser i stor grad, men ikke fullt og helt, utøves i samsvar med kommunens vedtak og forutsetninger (kommunens eierstrategi), aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse*. Kommunens eierskapsmelding tilfredsstillende kommunelovens krav, og selskapsavtalen for Hålogaland Ressursselskap IKS tilfredsstillende IKS-lovens krav. Harstad kommune er representert ved sentrale folkevalgte i representantskapet til Hålogaland Ressursselskap. IKS-lovens krav med hensyn til representantskapets virksomhet er i all hovedsak oppfylt i perioden revisors undersøkelser gjelder. Styrets sammensetning harmonerer med KS sine anbefalinger. KS-anbefalingene om årlig rapportering til kommunestyret om selskapets tilstand er imidlertid ikke oppfylt, og revisor stiller spørsmål ved om eiermøter mellom selskapet og kommunen gjennomføres ofte nok. Harstad kommune oppfylder i skrivende stund ikke KS sin anbefaling om kompetanseutvikling i form av eierskapsseminarer for folkevalgte. De etiske retningslinjene for selskapet bør revideres i tråd med KS sine anbefalinger, og selskapet bør vurdere å videreutvikle sine rutiner for håndtering av habilitetsspørsmål. Manglende registrering av styremedlemmenes verv som sådan i KS sitt styrevervregister er ikke å anse som en alvorlig mangel, men det forutsettes i kommunens eierskapsmelding at dette skal gjøres. Revisor registrerer også at selskapets praksis for når årsmøter avholdes, ikke er i tråd med gjeldende selskapsavtale.

6 UTTALELSER

Vi sendte vår rapport til Harstad kommune og til Hålogaland Ressursselskap IKS for uttalelser den 29. juni i år. Frist for eventuelle uttalelser fra kommunen og selskapet ble satt til 18. august.

Harstad kommune v/ stabssjef Roald Andersen ga uttalelse pr. e-post samme dag. Uttalelsen er i sin helhet inntatt i utklipp 2 nedenfor.

Utklipp 2. Tilbakemelding fra Harstad kommune

Hei!

Vi har gått gjennom utkastet til rapport for eierskapskontroll for HRS IKS og vil med dette takke for et grundig og kvalitetsmessig godt gjennomført arbeid av KomRev nord IKS. Kommunen har ikke merket oss feil ved rapporten som bør kommenteres.

Vi har merket oss hovedkonklusjonen om at:

Rapporten gir grunnlag for å konkludere med at Harstad kommune fører kontroll med sine eierinteresser i Hålogaland Ressursselskap.

Harstad kommunes eierinteresser i stor grad, men ikke fullt og helt, utøves i samsvar med kommunens vedtak og forutsetninger (kommunens eierstrategi), aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse.

Vi har også merket oss forbedringspkt. slik:

1. *KS-anbefalingene om årlig rapportering til kommunestyret om selskapets tilstand er imidlertid ikke oppfylt*

Merknad: Vi viser til avtalt plan for selskapsrapportering i Harstad kommunestyre slik:

Aksjeselskap:	Kommunestyret	Tidspkt.: 09-15 30 Karina, rådhus 1. Presentasjonene starter rundt kl. 12.00 Inntil 20 minutters innlegg
Hålogaland Kraft Holding as	Februar 24	
Inko as	Mars 2024	
Grottebadet as	23.11.23	
Harstad kulturhus as	07.12.23	
Harstad sentrum as	Jan 24	
Interkommunale selskaper IKS		
Hålogaland ressurselskap IKS	24.08.23	
Harstad kommunale pensjonskasse	12.10.23	

I Harstad kommunes eierskapsmelding kapittel 5.3 «Rapportering og utvikling av eierskapsmeldingen» fremkommer: «Harstad kommune bør årlig invitere 4-5 av de selskapene de har vesentlig eierandel i, til å presentere sitt selskap for kommunestyret.

Presentasjon kan i hovedsak prioritere:

- resultatrapportere på kommunestyrets fastsatte mål og forventninger/strategier i eierskapsmelding
- utvikling knyttet til strategi, økonomi, investerings- og finansieringsplaner og generelle utviklingstrekk i bransjen
- verddivurdering - selskapet orienterer eier om verddivurderinger og markedsverdi

2. Revisor stiller spørsmål ved om eiermøter mellom selskapet og kommunen gjennomføres ofte nok.

Merknad: Må vurderes nærmere i dialog med selskapene

3. Harstad kommune oppfyller i skrivende stund ikke KS sin anbefaling om kompetanseutvikling i form av eierskapsseminarer for folkevalgte.

Merknad: Slik kompetanseutvikling er avtalt gjennomført i regi av KS 27.10.23 etter kommunevalget til høsten.

4. De etiske retningslinjene for selskapet bør revideres i tråd med KS sine anbefalinger,
5. Selskapet bør vurdere å videreutvikle sine rutiner for håndtering av habilitetsspørsmål.
6. Manglende registrering av styremedlemmenes verv som sådan i KS sitt styrevervregister er ikke å anse som en alvorlig mangel, men det forutsettes i kommunens eierskapsmelding at dette skal gjøres.
7. Revisor registrerer også at selskapets praksis for når årsmøter avholdes, ikke er i tråd med gjeldende selskapsavtale.

Merknad til pkt. 4 tom 7: Disse pkt. bør vurderes og prioriteres forbedret av selskapet. Pkt. blir fulgt opp av kommunens eierrepresentanter overfor selskapet ved gjennomføring av kommende eiermøter samt kommunens eierrepresentant i representantskap.

Roald Andersen

Stabssjef
Enhet | Fagstab
Harstad kommune | Hårsttåid suohkan
Mob: 47513705
roald.andersen@harstad.kommune.no
www.harstad.kommune.no

Uttalelse fra Hålogaland Ressursselskap IKS forelå pr. e-post den 9. august, som vist nedenfor.

Utklipp 3. Tilbakemelding fra Hålogaland Ressursselskap IKS

Hei,

På vegne av styrets nestleder og adm.dir. i HRS IKS, så bekreftes det herved at vi ikke har noen ekstra kommentarer/tilføyelser til rapporten.

HRS vil internt ta med rapporten som sak til styremøtet vårt 6. september, for igangsettelse av de oppfølgingspunkter som gjelder oss.

Vi vil også benytte anledningen til å takke både Harstad kommune og KomRev Nord for en god prosess og en god sluttrapport.

Andreas Stellander

Administrasjonssjef | 416 24 530 | andreas.stellander@hrs.no

Vi har ikke funnet grunn til å gjøre endringer i vår rapport etter mottak av uttalelsene.

7 ANBEFALINGER

Revisor registrerer at Harstad kommune i sin uttalelse til denne rapporten skisserer en håndtering av de mulige forbedringspunktene som er identifisert gjennom denne eierskapskontrollen. Det vises i uttalelsen til planer for selskapsrapportering og planer for folkevalgtopplæring i regi av KS. Videre vises det til at spørsmålet om hvor ofte eiermøter skal gjennomføres, må vurderes i samråd med selskapet. Revisor tolker også uttalelsen fra Harstad kommune som en oppfordring til Hålogaland Ressursselskap om å prioritere revidering av selskapets etiske retningslinjer. I uttalelsen fra Harstad kommuner ligger også en oppfordring til selskapet om å vurdere å videreutvikle sine rutiner for håndtering av habilitetsspørsmål, slik vi viser til i kapittel 5 ovenfor. Endelig tolker vi uttalelsen fra Harstad kommune som at kommunens eierrepresentanter overfor selskapet vil følge opp at årsmøter avholdes rettidig i tråd med gjeldende selskapsavtale.

På ovenstående grunnlag ser vi det ikke hensiktsmessig å gi anbefalinger til Harstad kommune i anledning denne eierskapskontrollen.

8 REFERANSER

- Lov 29.01.1999 om interkommunale selskap (IKS-loven)
- Lov 22. juni 2018 nr. 83 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)
- KS sine anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll fra 2020
- Selskapsavtale for Hålogaland Ressursselskap IKS
- Innkallinger, sakslister og protokoller fra representantskapsmøter til HRS i perioden 2020-2022
- Retningslinjer for styring og ledelse i HRS konsernet
- Konsernstyrets egenevaluering i 2022
- Årsregnskap 2021 og 2022
- Drifts- og investeringsbudsjett 2023
- Eierbrev fra Harstad kommunestyre sendt til HRS, datert 01.4.2022 og datert 24.02.2023
- Utfylt sjekkliste fra HRS for 2022 og 2023.
- Eierskapsmelding Harstad kommune, vedtatt i sak PS 21/79 den 27.05.2021. Tillegg for endringer vedtatt av Harstads kommunestyre den 31.03.22, sak PS 22/42.
- Kommunestyresaker i perioden 31.10.2019 – 24.5.2023
- www.brreg.no
- www.regnskapstall.no
- www.styrevervregisteret.no
- www.hrs.no

9 VEDLEGG

Vedlegg 1: sjekkliste for oppfølging av Harstad kommunes eierskapsmelding

Utfylt sjekkliste Hålogaland Ressursselskap IKS, oppdatert per 24. mars 2023.

Sjekkliste for oppfølging av kommunens eierskapsmelding

referanse til kommunens eierskapsmelding oppgitt i ()

Kriterier og forventninger	Oppfylt ja/nei	Kommentar
KS-anbefaling nr. 15 Styret har rutiner for håndtering av mulige habilitetskonflikter. (kap. 3.4 og 5.13)	Ja	Omtalt i våre etiske retningslinjer.
Aksjeloven § 6-12 (3) bestemmelser om styrets forvaltningsansvar (Styret skal holde seg orientert om selskapets økonomiske stilling og plikter å påse at dets virksomhet, regnskap og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll)	Ja	IKS-loven samt selskapsavtale, tilsvarende aksjeloven.
Aksjeloven § 6-13 (1) bestemmelser om styrets tilsynsansvar (Styret skal føre tilsyn med den daglige ledelse og selskapets virksomhet for øvrig.)	Ja	IKS-loven samt selskapsavtale, tilsvarende aksjeloven.
KS-anbefaling nr. 17 om registrering av styreverv i KS-styrevervregister (kap. 3.6 og 5.10)	Delvis	Omtales i etiske retningslinjer. Enkelte styremedlemmer har registrert verv, men HRS ikke satt dette som krav. Har vært diskutert i styret, det var enighet om at registrering bør utføres, men HRS har ikke pålagt medlemmene å gjøre dette.
KS-anbefaling nr. 19 om at selskapet bør utarbeide og jevnlig revidere etiske retningslinjer for selskapsdriften (kap. 3.8 og 5.11)	Delvis	Opprinnelig vedtatt 30. mai 2011. Har vært foretatt små justeringer i ettertid. Bør tas opp til revidering/oppdatering. Ikke oppdatert.
Konkurransetsette innkjøp (kap. 3.1)	Ja	Gjelder for HRS IKS og HRS Husholdning AS. HRS samarbeider også med innkjøpsavdelingen til Narvik kommune og er tilknyttet felles rammeavtaler på utvalgte områder.
Følger anskaffelsesloven og anskaffelsesforskrift (kap. 3.1)	Ja	
Benytte Harstad Kommunes til enhver tid gjeldende "Rutine for kontroll av lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter" dersom det ikke er etablert egne rutiner i selskapet som sikrer arbeidstakere hos leverandører på tilsvarende vis og med samme, eller bedre, grad av beskyttelse av lønns- og arbeidsvilkår (kap. 3.1)	Ja	Benytter tilsvarende vilkår og oppfølging.
Vurdere hvordan valg av leverandører kan bidra til reduksjon av negativ miljøpåvirkning og reduserte klimagassutslipp. (kap. 3.1)	Ja	Benytter tilsvarende vilkår og oppfølging. Økt bruk av miljøkriterier. HRS er ISO-sertifisert innen 14001 ledelsessystemer for miljø, hvor dette blir fulgt opp.
Fastsette instruksjoner for styret og den daglige ledelsen med særlig vekt på klar ansvars- og oppgavefordeling (kap. 3.2)	Ja	Selskapsavtalen er en kombinasjon av vedtekter og instruksjoner, i tillegg til egne retningslinjer for styring og ledelse i HRS.
Foreta en egevaluering hvert år både når det gjelder styrets kompetanse og arbeid (kap. 3.2)	Ja	Daglig leder evalueres hvert år, styrets egevaluering foretas annet hvert år, etter konsernstyrets egen beslutning. Gjennomføres i form av elektronisk spørre-/kartleggingsskjema samt drøftelser i plenum. Jf. også KS anbefaling nr. 12.

		Forrige styreevaluering ble gjennomført digitalt med oppfølgende styresak i 2022.
Gjennomføre egne styreseminarer hvor fokus går på roller, ansvar og oppgaver. Nye styremedlemmer gis umiddelbar opplæring. (kap. 3.2)	Ja	<p>Det gjennomføres årlige styreseminarer, som regel i anledning strategiarbeid og ved andre spesielle behov. Nye styremedlemmer får en introduksjon, men ingen umiddelbar opplæring. Bruk av styreseminarer/fagseminarer og kurs/opplæring av styremedlemmer har vært i diskutert i styret over lengre tid med hensikt om å få etablert enda bedre ordninger, inkl. også for varamedlemmer.</p> <p>Styrets årshjul for styremøter/møtevirksomhet, jf. spørsmål nedenfor, er supplert med faglig innhold i form av reiser/befaringer mv.</p> <p>Styret har selv signalisert at de ønsker å prioritere avfallsfaglig påfyll, ikke det som gjelder generelt om styrearbeid og styrets rolle. Det de vil prioritere ekstra tid på er faglig bransjerelatert innhold.</p> <p>I september 2022 deltok hele styret på Avfall Norges jubileums-årskonferanse for avfallsbransjen. Styreleder deltok også på et faglig opplegg i regi av Rå Biopark for opplæring innen biogass/biokull.</p>
Fastsette en årlig plan for sitt selskapets arbeid med vekt på mål, strategi og gjennomføring (kap. 3.2)	Ja	Det vedtas en årlig møteplan/årshjul. IKS-loven har mange føringer på hvilke saker som skal opp til faste tider.
Gi en samlet redegjørelse for selskapets styring og ledelse i årsrapporten (kap. 3.2)	Ja	Styret rapporterer til representantskapet og selskapets virksomhet omtales i årsberetning.
Balansert kjønnsrepresentasjon i styrene uavhengig av organisasjonsform. Det vil si minimum 40 % av hvert kjønn. (kap. 3.5)	Ja	I konsernstyret. Valgkomiteen regulerer dette, jf. også KS anbefaling nr. 11, samt IKS-loven § 10 (1) og aksjeloven § 20-6.
Likestilling: Selskapet har årsrapportert på: <ul style="list-style-type: none"> Lønnsforskjeller mellom kvinner og menn Kjønnsfordeling på ulike ledernivåer Bruk av ufrivillig deltid 	Delvis	Likestilling omtales i årsberetning. Aktivitets- og redegjørelsesplikten (ARP) i likestillings- og diskrimineringsloven gjelder ikke på konsernnivå.
Styrets godtgjørelser og revisors godtgjørelse blir fastsatt på generalforsamlingen i henhold til aksjelovens § 6-10 (kap. 3.6)	Ja	Vedtas som egne saker til representantskapsmøtet pr. vår hvert år, jf. asl. §§ 6-10 og 7-1. Styrets godtgjørelser innstilles av valgkomiteen og det er fastsatt egne retningslinjer for satser og beregning av godtgjørelser i HRS.
Selvstendige rettssubjekter bør søke medlemskap i en arbeidsgiver organisasjon (kap. 3.7)	Ja	HRS IKS er tilknyttet Samfunnsbedriftene. Datterselskapene er tilknyttet Maskinentreprenørenes Forbund (MEF). Jf. KS anbefaling nr. 18
Styrets leder har ansvar for at styremedlemmer og daglig leder undertegner taushetserklæring (kap. 3.8)	Ja	HRS benytter en felles mal for taushetserklæring, både for ansatte og for styremedlemmer.
Styret har vedtektsfestet innkallsfrist til generalforsamling. Innkalling til generalforsamling skal være sendt senest en uke før møtet skal holdes, om ikke vedtektene setter en lengre frist. (kap. 5.8)	Ja	Fire ukers frist. Dette følger av selskapsavtalen (vedtekter) § 5.2, jf. også IKS-loven § 8.
Styret har vedtektsfestet bruk av valgkomite ved valg av styre. (kap. 5.8)	Ja	KS anbefaling om å vedtektsfeste bruk av valgkomite, jf. KS anbefaling nr. 10,

		ble inntatt som ny bestemmelse § 10 i selskapsavtalen, pr. november 2021.
Fysisk skille mellom monopol og konkurransevirkosmhet (kap. 5.9)	Ja	Konsernstruktur, med organisatorisk skille mellom skjermet virksomhet og konkurranseutsatt virksomhet, jf. regelverk og KS anbefaling nr. 2.
Etablert antikorrupsjonsprogram (kap. 5.14)	Nei / delvis	Omtalt i våre etiske retningslinjer.
Foretak og selskaper følger arkivloven (kap. 3.12)	Ja / delvis	Pågår arbeid for å se på alternative/nye arkivsystemløsninger.
Selskapet rapporterer og kommenterer her på kommunestyrets fastsatte mål og forventninger/strategier til selskapet i eierskapsmeldingen:		
<p>Viser til tidligere innmeldt svar, jf. epost 23. april 2021. Ny overordnet offentlig selskapsstrategi ble vedtatt i av representantskapet pr. november 2021. Se HRS - Strategisk plan</p> <p>Sjekklisten er oppdatert pr. 24. mars 2023.</p>		

Om selskapet og vår forvaltningsrevisjonskompetanse

KomRev NORD IKS utfører helhetlig revisjon av kommuner og fylkeskommuner, kommunale foretak, interkommunale selskaper, offentlige stiftelser, kirkeregnskap og legater. Selskapets eiere og oppdragsgivere er Troms og Finnmark fylkeskommune, Nordland fylkeskommune, tolv kommuner i Nordland og 39 kommuner i Troms og Finnmark.

Vårt hovedkontor ligger i Harstad, og vi har avdelingskontorer i Alta, Hammerfest, Porsanger, Tromsø, Finnsnes, Narvik, Bodø, Sortland, Leknes og Svolvær.

Vi har 55 medarbeidere som samlet innehar lang erfaring fra og god kunnskap om offentlig sektor og revisjon.

Selskapet er uavhengig i forhold til kommuner, stat, privat næringsliv og andre institusjoner i samfunnet.

Vårt forvaltningsrevisjonsteam består av 16 medarbeidere med høyere utdanning innen ulike fag:

- Rettsvitenskap
- Sosiologi
- Statsvitenskap
- Samfunnsøkonomi

KomRev NORD har tidligere gjennomført følgende forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller i Harstad kommune:

<i>Offentlige anskaffelser</i>	2004
<i>Barneverntjenesten</i>	2005
<i>Areal- og byggesakstjenesten</i>	2005
<i>Arbeidsmiljø og skader i hjemmetjenesten</i>	2006
<i>Iverksetting av politiske vedtak</i>	2006
<i>Forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale bygninger</i>	2007
<i>Offentlige anskaffelser</i>	2008
<i>Harstad kommunes kjøp av tjenester fra Sama Maskin og Stenhaug transport AS</i>	2011
<i>Selvkost VA</i>	2012
<i>Ressursbruk PLO</i>	2013
<i>Selvkost på avfallstjenester i Hålogaland ressurselskap IKS</i>	2015
<i>Kvalitet ved sykehjemmene Slottet og Stangnes</i>	2015
<i>Regeletterlevelse og saksbehandling ved Koordinerende enhet</i>	2015
<i>Legemiddelhåndtering og medikamentavvik ved sykehjemmene</i>	2017
<i>Kvalitet i hjemmetjenestene</i>	2017
<i>Offentlige anskaffelser</i>	2019
<i>Forebyggende arbeid, saksbehandling og internkontroll i barneverntjenesten</i>	2020
<i>Kvalitet i psykiatritjenesten</i>	2020
<i>Saksbehandling og internkontroll ved enheten</i>	2021
<i>Drift og utbygging</i>	2021
<i>Saksbehandling i plan- og byggesaker</i>	2021
<i>Eierskapskontroll Grottebadet AS</i>	2021
<i>Kvalitet i grunnskolen</i>	2022
<i>Økonomistyring og økonomisk internkontroll</i>	2022
<i>Selvkost vann og avløp</i>	2023
<i>Eierskapskontroll Harstad Kulturhus AS</i>	2023

